

CONSTITUȚIA
REPUBLICII POLONE

PL

CONSTITUȚIA REPUBLICII POLONE

Prezentare generală

Prof. univ. dr. Ștefan DEACONU

1. Scurt istoric

Istoria statului polonez își are rădăcinile în sosirea slavilor, care au dat semnalul începutului colonizării și dezvoltării istorice pe teritoriul actual al Poloniei. În timpul dinastiei Piaștilor a fost adoptat creștinismul și s-a creat o monarhie tipică pentru Evul Mediu european. Perioada dinastiei Jagiellone a adus strângerea legăturilor Poloniei cu Marele Ducat al Lituaniei, dezvoltarea culturală și extinderea teritorială, culminând cu formarea Uniunii polono-lituaniene din 1569.

De la jumătatea secolului al XVII-lea, marele stat a intrat într-o perioadă de declin produsă de războaiele devastatoare și de deteriorarea sistemului de guvernare. S-au introdus semnificative reforme interne la sfârșitul secolului al XVIII-lea, dar procesului de reformă nu i s-a permis să avanseze, iar Imperiul Rus, Regatul Prusiei și Austria Habsburgică, printr-o serie de invazii, în 1795 au pus capăt existenței Uniunii.

Din 1795 și până în 1918 nu a mai existat un stat polonez independent. Polonezii s-au angajat intermitent în acțiuni de rezistență armată până în 1864. După eșecul revoltelor, poporul și-a conservat identitatea națională prin educație și printr-un program denumit „munca organică”, al cărui scop era acela de a moderniza economia și societatea. Ocazia independenței s-a ivit abia după Primul Război Mondial, când puterile imperiale implicate în împărțirea Poloniei au fost toate învinse în război ori s-au prăbușit.

S-a înființat astfel a doua Republică poloneză, care a existat între 1918 și 1939. Ea a fost distrusă de Germania nazistă și de Uniunea Sovietică după o invazie concertată la începutul celui de-al Doilea Război Mondial. Milioane de cetățeni polonezi au murit în cursul ocupației naziste. Guvernul polonez în exil a continuat să funcționeze și, prin intermediul numeroaselor formațiuni militare, polonezii au contribuit la victoria aliaților. Forțele Germaniei naziste au fost obligate să se retragă din Polonia pe măsură ce armata sovietică înainta, ceea ce a condus la apariția Republicii Populare Polone.

Odată cu ocupația sovietică, caracterul multiethnic și multicultural s-a pierdut și țara a intrat sub un regim totalitar comunist. Până la sfârșitul anilor 1980, Solidaritatea, o mișcare reformistă autohtonă, a căpătat un rol crucial în tranziția pașnică de la dictatura comunistă la o democrație parlamentară. Acest proces a

avut ca rezultat apariția statului polonez modern cunoscut și sub denumirea de cea de-a Treia Republică Poloneză.

Polonia are numeroase acte constituționale de-a lungul istoriei. Din punct de vedere istoric, cea mai importantă este Constituția din 3 mai 1791. Ziua de 3 mai este sărbătoarea Constituției, considerată zi națională.

La începutul anilor 1990, Polonia a făcut mari progrese către democratizare. În ianuarie 1990, Partidul Muncitoresc Unit (comunist) s-a dizolvat, în locul lui apărând un nou partid, Social-Democrația Republicii Polone. În noiembrie 1990 a fost ales un Președinte pentru un mandat de cinci ani, fiind primul Președinte al Poloniei ales direct de cetățeni. Tot în 1990, luna octombrie, Constituția poloneză a fost modificată.

Primele alegeri legislative complet libere din Polonia s-au desfășurat în 1991. În aprilie 1997, noua Constituție a Poloniei a fost definitivată, iar în iulie a intrat în vigoare, înlocuind Constituția comunistă modificată în 1992.

Actuala Constituție este împărțită în 13 capitole: capitolul I: „Despre stat”; capitolul II: „Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale”; capitolul III: „Izvoarele dreptului”; capitolul IV: „Adunarea Națională”; capitolul V: „Președintele Republicii”; capitolul VI: „Consiliul de miniștri și administrația guvernamentală”; capitolul VII: „Administrația locală”; capitolul VIII: „Instanțele judecătorești”; capitolul IX: „Organele de control ale statului pentru protecția drepturilor”; capitolul X: „Finanțele publice”; capitolul XI: „Măsurile excepționale”; capitolul XII: „Revizuirea Constituției” și capitolul XIII: „Dispozițiile tranzitorii și finale”.

2. Raporturile dintre principalele autorități statale

Conform Constituției, Polonia este o republică în care puterea supremă este exercitată de popor. Sistemul de guvernare al Republicii Polone are la bază principiul separării puterilor în stat, al echilibrului dintre puterea legislativă, executivă și judecătorească.

Parlamentul este bicameral, alcătuit din Dietă (Sejm) și Senat, și exercită întreaga putere legislativă. Împreună, ambele Camere formează Adunarea Națională. Dieta este alcătuită din 460 de deputați aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat pe baza principiului reprezentării proporționale. Senatul este alcătuit din 100 de senatori aleși prin vot universal, direct, egal și secret. Atât Dieta, cât și Senatul sunt alese pentru un mandat de patru ani. Vârsta minimă pentru a candida la Senat este de 30 de ani, iar la Dietă de 21 de ani. Nicio persoană nu poate candida în mod simultan pentru Dietă și Senat.

Membrii Parlamentului nu răspund pentru activitatea legată de exercitarea mandatului lor, nici pe durata acestuia și nici după expirarea acestuia. În privința acestor activități, ei sunt responsabili doar în fața Camerei din care fac parte și, în cazul în care se aduce atingere drepturilor terților, aceștia pot fi trași la răspundere în fața unei instanțe judecătorești doar cu acordul Camerei din care fac parte. Urmărirea penală începută împotriva unei persoane înainte de data

alegerii sale ca parlamentar este suspendată la cererea Camerei, până la expirarea mandatului. În acest caz, termenul de prescripție prevăzut de procedura penală este, de asemenea, suspendat. Membrii Parlamentului își pot da însă consimțământul pentru tragerea lor la răspundere penală.

Președintele Republicii Polone și Consiliul de Miniștri exercită puterea executivă. Președintele este reprezentantul suprem al Republicii Polone și garantul continuității autorității de stat. El veghează la respectarea Constituției și este garantul suveranității și securității statului, precum și al inviolabilității și integrității teritoriului său. Președintele este ales de popor prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat pentru un mandat de cinci ani ce poate fi înnoit o singură dată. Poate fi ales Președinte orice cetățean polonez cu vârsta de minimum 35 de ani împliniți și care își poate exercita dreptul de vot pentru alegerea Dietei. Orice candidat trebuie să fie susținut prin prezentarea semnăturilor a cel puțin 100.000 de cetățeni cu drept de vot pentru alegerea Dietei.

Consiliul de Miniștri conduce politica internă și externă a țării, gestionează afacerile privind politica statului, care nu sunt de competența altor organe de stat sau colectivități teritoriale, și conduce activitatea aparatului de lucru guvernamental. Consiliul de Miniștri este alcătuit din Președintele Consiliului de Miniștri (Prim-ministrul) și miniștri. Vicepreședinții Consiliului (viceprim-miniștrii) pot, de asemenea, să fie numiți dintre membrii Consiliului de Miniștri.

Dieta se poate autodizolva printr-o rezoluție adoptată cu votul majorității a cel puțin două treimi din numărul deputaților sau poate fi dizolvată de Președintele Republicii, cu avizul Președintelui Dietei și al Președintelui Senatului. Dizolvarea Dietei conduce automat și la dizolvarea Senatului. La pronunțarea dizolvării Dietei, Președintele Republicii convoacă în același timp alegerile pentru Dietă și pentru Senat, stabilind ziua alegerilor într-un interval maxim de 45 de zile de la data la care a fost făcut public decretul prezidențial de dizolvare a Dietei.

În materia inițiativei legislative, aceasta aparține membrilor Dietei, Senatului, Președintelui Republicii și Consiliului de Miniștri. Inițiativa legislativă aparține, de asemenea, unui grup de minimum 100.000 de cetățeni care au dreptul de a vota pentru Dietă. Inițiatorii unui proiect de lege trebuie să prezinte și consecințele financiare ale implementării legii. După adoptarea unei legi, aceasta trebuie promulgată de către Președintele Republicii. Președintele promulgă legea în termen de 21 de zile de la transmiterea acesteia și o trimite la publicare. Înainte de promulgarea legii, Președintele poate cere Tribunalului Constituțional să decidă în privința constituționalității acesteia sau poate cere, motivat, reexaminarea legii. În caz de reexaminare, Președintele promulgă legea, în termen de șapte zile de la revotarea ei de către Dietă, cu votul a trei cincimi dintre membri și în prezența a cel puțin jumătate din numărul statutar de deputați, trimițând-o ulterior la publicare.

La rândul său, Președintele Republicii poate fi pus sub acuzare prin adoptarea unei hotărâri cu majoritatea a cel puțin două treimi din numărul statutar al membrilor Adunării Naționale, la solicitarea a cel puțin 140 de membri ai Adunării.

În privința raporturilor constituționale dintre Consiliul de Miniștri, Președinte și cele două Camere ale Adunării Naționale, menționăm că Președintele numește Prim-ministrul care propune alcătuirea unui Consiliu de Miniștri. Prim-ministrul, în termen de 14 zile de la data numirii sale de către Președinte, prezintă Dietei un program de guvernare al Consiliului, împreună cu o moțiune de obținere a unui vot de încredere. Dieta acordă votul de încredere cu votul majorității membrilor săi și în prezența a cel puțin jumătate din numărul de deputați. Dacă Consiliul de Miniștri nu a obținut un vot de încredere, Dieta, în termen de 14 zile, desemnează ea Prim-ministrul, precum și membrii Consiliului de Miniștri la propunerea Prim-ministrului, cu votul majorității membrilor Dietei și în prezența a cel puțin jumătate din numărul de deputați. Președintele Republicii numește Consiliul de Miniștri astfel desemnat și asistă la depunerea jurământului de către membrii acestuia.

Membrii Consiliului de Miniștri sunt solidar responsabili în fața Dietei pentru activitatea lor. Dieta poate adopta o moțiune de cenzură împotriva Consiliului de Miniștri cu votul majorității deputaților, la cererea unui număr de cel puțin 46 de deputați, moțiune care va indica numele candidatului la funcția de Prim-ministru. Dacă moțiunea de cenzură este adoptată de Dietă, Președintele Republicii acceptă demisia Consiliului de Miniștri și numește un nou Prim-ministru desemnat de Dietă și, la cererea acestuia, pe ceilalți membri ai Consiliului de Miniștri. Dieta poate, de asemenea, vota și o moțiune de cenzură împotriva unui singur ministru. O astfel de moțiune poate fi depusă de un număr de cel puțin 69 de deputați. Președintele Republicii va revoca ministrul împotriva căruia Dieta a adoptat o moțiune de cenzură cu votul majorității deputaților.

3. Puterea judecătorească

Instanțele judecătorești și tribunalele exercită puterea judecătorească. În Polonia înfăptuirea justiției este realizată de Curtea Supremă, instanțele judecătorești de drept comun, instanțele de contencios administrativ și instanțele militare, iar procedura judiciară cuprinde minimum două grade de jurisdicție. Instanțele judecătorești extraordinare sau procedurile sumare de judecare pot fi instituite numai pe timp de război.

Judecătorii au un statut special în cadrul profesiunilor juridice. Pe lângă nivelul special de calificare necesar, statutul acestora se distinge prin aplicarea principiului independenței. Principiul independenței judecătorilor este stabilit la articolul 178, alineatul 1, din Constituția Poloniei, care stipulează că, în îndeplinirea atribuțiilor lor, judecătorii sunt independenți și se supun doar Constituției și legilor. Aceasta înseamnă că judecătorii sunt independenți atât față de părțile litigiului, cât și față de autoritățile statului. Pe de altă parte, judecătorii au obligația de a fi imparțiali și se supun prevederilor Constituției și legilor, pe baza și conform cărora trebuie să-și desfășoare activitatea.

Judecătorii sunt numiți de către Președintele Republicii, la propunerea Consiliului Național al Magistraturii, pe perioadă nedeterminată. Pentru a fi numit

judecător în cadrul instanțelor districtuale (instanțele de drept comun, aflate pe treapta cea mai joasă a ierarhiei), o persoană trebuie: să fie cetățean polonez și să aibă exercițiul deplin al drepturilor civile; să aibă un caracter integru; să fi absolvit studii universitare de drept și să aibă diplomă de master sau să fi absolvit în străinătate studii recunoscute în Polonia; să aibă o stare de sănătate compatibilă cu îndeplinirea îndatoririlor unui judecător; să aibă o vârstă de cel puțin 30 de ani, să fi promovat examenul pentru judecători sau procurori; să fi lucrat ca asistent al unui judecător sau al unui procuror timp de cel puțin trei ani sau ca funcționar în cadrul instanței pentru o perioadă de cinci ani. În plus, o persoană care a lucrat ca avocat, consilier juridic sau notar timp de cel puțin trei ani poate fi numită în funcția de judecător în cadrul instanțelor districtuale. În ceea ce privește numirea în funcția de judecător în cadrul instanțelor superioare (instanță regională, curte de apel), criteriile prezentate mai sus sunt completate de cerința privind numărul relevant de ani lucrați în sistemul judiciar sau în alte profesii juridice.

Un judecător candidat trebuie mai întâi să fie aprobat de către organismul autonom al judecătorilor dintr-o anumită instanță, de exemplu, în cadrul unei reuniuni generale, prin vot secret. Apoi candidatul este prezentat Consiliului Național al Magistraturii, prin intermediul Ministrului Justiției, care poate să își exprime opinia. Pe această bază, Consiliul Național al Magistraturii adoptă, prin vot secret, o rezoluție privind recomandarea candidatului către Președinte, care numește judecătorii districtuali, regionali și din cadrul curților de apel. Promovarea către o instanță de grad mai înalt necesită aceeași procedură de aprobare și o nouă numire.

Independența judecătorilor este garantată de faptul că un judecător nu poate fi demis. Un judecător poate fi revocat, suspendat sau transferat către o altă instanță sau într-o altă funcție împotriva dorinței sale doar în urma unei decizii a unei instanțe (inclusiv o instanță disciplinară) și doar în cazurile stabilite prin lege (articolul 180 din Constituție).

Judecătorii sunt numiți pe o perioadă nedeterminată (articolul 179 din Constituție). Aceasta înseamnă că, atunci când ajung la vârsta de pensionare (stabilită în prezent la 65 de ani), aceștia devin judecători pensionari, păstrându-și unele drepturi și obligații. Cu toate acestea, Consiliul Național al Magistraturii poate, la cererea judecătorului, să-i permită acestuia să-și desfășoare activitatea până la vârsta de 70 de ani.

Fără consimțământul prealabil al instanței menționate într-un act legislativ, un judecător nu poate să răspundă penal sau să fie privat de libertate (imunitatea judecătorului). Un judecător nu poate fi reținut sau arestat cu excepția cazului în care acesta este surprins în flagrant delict și reținerea sa este necesară în vederea asigurării desfășurării corecte a procedurilor (articolul 181 din Constituție). Judecătorii răspund doar în fața instanțelor disciplinare, formate din judecători și numite de către organismele autonome ale judecătorilor, pentru orice încălcare a îndatoririlor unui judecător sau pentru delictे minore.

Un judecător nu poate fi membru al niciunui partid politic sau sindicat și nu poate efectua nicio activitate publică incompatibilă cu principiul independenței instanțelor și judecătorilor [art. 178 alin. (3) din Constituție]. În plus, un judecător nu poate să aibă un alt loc de muncă plătit fără consimțământul autorităților competente.

Judecătorii sunt conduși de către un consiliu autonom al judecătorilor. Organele consiliului independent al judecătorilor sunt: reuniunea generală a judecătorilor regionali și reuniunea generală a judecătorilor curții de apel. Ministrul Justiției supraveghează activitățile administrative ale instanțelor.

În ceea ce privește procurorii, principala sarcină a lor este apărarea legii și ordinii și supravegherea urmăririi în justiție a infracțiunilor, inclusiv coordonarea sau supravegherea procedurilor preliminare în cauzele penale. În plus, în cauzele civile, în conformitate cu dispozițiile Codului polonez de procedură penală, un procuror poate să solicite începerea procedurilor în orice cauză sau să participe la orice acțiune pendinte dacă, în opinia sa, acest lucru este necesar pentru protecția legii și ordinii, a drepturilor cetățenilor sau a interesului public. În cauze care nu implică proprietatea, referitoare la dreptul familiei, un procuror poate începe procedurile doar în cazurile stabilite prin lege.

În cauze de dreptul familiei, un procuror poate declanșa o acțiune în special dacă o persoană este incapabilă să-și susțină solicitările sau se abține de la continuarea acestor solicitări în detrimentul interesului public. Participarea procurorului este obligatorie în special în cauze referitoare la: anularea sau stabilirea existenței sau inexistenței căsătoriei, negarea paternității sau maternității, anularea recunoașterii unui copil și stabilirea nulității absolute a recunoașterii unui copil, o hotărâre privind adopția de către cetățenii străini sau de către cetățenii polonezi cu domiciliul în străinătate, o hotărâre privind anularea adopției sau privind eliberarea unei persoane aflate sub autoritatea părinților sau a unui tutore.

În cauze administrative, sarcina serviciului de urmărire penală este de a introduce un apel în instanță împotriva oricăror hotărâri administrative ilegale și să participe la acțiunile judiciare privind legalitatea acestor hotărâri. Serviciul de urmărire penală cuprinde Procurorul General și procurorii din unitățile organizatorice obișnuite și militare ale serviciului de urmărire penală, care sunt subordonați acestuia, precum și procurorii din cadrul Institutului Memoriei Naționale – Comisia pentru urmărirea în justiție a crimelor împotriva națiunii poloneze.

Procurorul General reprezintă autoritatea supremă în cadrul serviciilor de urmărire penală. Funcția de Procuror General este deținută de către Ministrul Justiției. Procurorii din unitățile organizatorice obișnuite ale serviciului de urmărire penală sunt procurorii Serviciului național de urmărire penală și ai serviciilor de urmărire penală de apel, regionale și districtuale.

Pentru a fi numit procuror, o persoană trebuie: să fie cetățean polonez și să aibă exercițiul deplin al drepturilor civile, să aibă un caracter integru, să fi absolvit studii

universitare de drept sau să aibă diplomă de master sau să fi absolvit în străinătate studii recunoscute în Polonia; să aibă o stare de sănătate compatibilă cu îndeplinirea îndatoririlor unui procuror; să aibă o vârstă de cel puțin 26 de ani, să fi promovat examenul pentru procurori sau judecători, să fi lucrat ca asistent al unui procuror sau al unui judecător timp de cel puțin un an sau să fi efectuat, în cadrul unităților organizatorice militare ale serviciului de urmărire penală, un stagiu cu o durată specificată în prevederile privind serviciul militar al soldaților profesioniști.

Următoarele persoane pot fi, de asemenea, numite fără a trebui să promoveze examenul și să aibă formare de procuror: profesorii și lectorii în științe juridice din cadrul universităților poloneze, al Academiei Poloneze de Științe și al instituțiilor științifice, judecătorii, judecătorii militari, avocații, consilierii și consultanții juridici din cadrul Serviciului general de urmărire penală al statului, care și-au exercitat profesia sau au ocupat o astfel de funcție timp de cel puțin trei ani, precum și notarii, după promovarea examenului.

Procurorii sunt numiți pe o perioadă nedeterminată, ceea ce înseamnă că, atunci când ajung la vârsta pensionării, devin procurori pensionari, păstrându-și unele dintre drepturi și obligații.

Un procuror poate fi mutat în altă funcție numai cu acordul său. În ceea ce privește orice abatere profesională, inclusiv orice încălcare evidentă și gravă a prevederilor legii și a demnității funcției de procuror, acesta trebuie să răspundă în cadrul procedurilor disciplinare în fața unei instanțe formate din procurori.

Procurorii, la fel ca judecătorii, au imunitate. Aceasta înseamnă că un procuror nu răspunde penal fără consimțământul instanței disciplinare competente și nu poate fi reținut fără consimțământul unui superior pe scara ierarhică. Aceste dispoziții nu se aplică în cazul în care un procuror este surprins în flagrant delict.

Pe perioada în care îndeplinește această funcție, un procuror nu poate fi membru al niciunui partid politic și nu poate lua parte la nicio activitate politică.

Un procuror nu poate avea alt loc de muncă, cu excepția posturilor din învățământ și cercetare sau a posturilor științifice, și nu poate să aibă o altă ocupație sau activitate aducătoare de profit care ar putea veni în conflict cu atribuțiile sale profesionale și care ar putea afecta încrederea în imparțialitatea acestuia sau dauna demnității funcției de procuror.

4. Administrația publică locală și organizarea administrativ-teritorială

În Polonia, sistemul administrativ teritorial garantează descentralizarea puterii de stat. Împărțirea administrativ-teritorială a statului este stabilită prin lege, ținând cont de legăturile sociale, economice sau culturale, și garantează colectivităților teritoriale capacitatea de îndeplinire a misiunilor lor publice.

Administrațiile publice locale execută îndatoririle publice care sunt de competența lor. Comuna este unitatea administrativă de bază a administrației locale în Polonia. Ea îndeplinește toate atribuțiile administrației locale, care nu sunt

rezervate altor unități ale administrației locale. Toate unitățile administrației publice locale au personalitate juridică și se bucură de dreptul de proprietate și de alte drepturi patrimoniale.

Unitățile autonome ale administrației locale îndeplinesc și sunt direct responsabile de misiunile publice al căror scop este satisfacerea nevoilor colectivității. În situația în care interesul statului o cere, legea le poate cere unităților administrației locale să ducă la îndeplinire alte atribuții publice, legea stabilind procedura de transfer și modalitățile de îndeplinire a acestor atribuții delegate.

Participarea la repartizarea fondurilor publice este garantată tuturor unităților administrației publice locale în mod proporțional cu sarcinile alocate. Veniturile unităților administrației publice locale constau în venituri proprii, precum și în subvenții generale și garanții specifice de la bugetul de stat. Toate sursele de venituri pentru unitățile administrației publice locale sunt stabilite de lege.

Unitățile administrației publice locale își îndeplinesc atribuțiile prin organele deliberative și executive. Organele deliberative sunt alese prin vot universal, direct, egal și secret. De asemenea, membrii colectivității teritoriale autonome pot decide, pe calea referendumului, chestiunile privind colectivitatea, în special dizolvarea organului administrației locale ales prin vot direct.

Acțiunile unităților administrației publice locale sunt supuse controlului legalității, iar organele care efectuează controlul sunt Prim-ministrul și voievozii ca reprezentanți ai Consiliului de Miniștri în teritoriu.

Unitățile administrației publice locale pot forma asociații, au dreptul de a adera la asociațiile internaționale ale comunităților locale și regionale, precum și de a coopera cu comunitățile locale și regionale ale altor state.

5. Drepturile fundamentale

Drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor sunt reglementate în capitolul II al Constituției, însă regăsim reglementate drepturi fundamentale și în capitolul I al Constituției. Astfel, o serie de drepturi precum accesul egal la cultură, protecția cetățenilor polonezi stabiliți în străinătate, pentru păstrarea legăturilor lor cu patrimoniul național cultural, libertatea de constituire și de funcționare a partidelor politice, libertatea presei și a celorlalte mijloace media, protecția căsătoriei și a veteranilor de război, dreptul de proprietate, de moștenire, dar și dreptul la muncă sunt reglementate la nivel principal în chiar capitolul I al Constituției.

Tot capitolul I al Constituției acordă o importanță deosebită reglementării relației dintre stat și biserică din perspectiva recunoașterii libertății religioase. Astfel, articolul 25 din Constituție prevede că bisericile și alte organizații religioase sunt egale în drepturi, iar autoritățile publice sunt echidistante în chestiunile legate de convingerile personale, fie că sunt religioase sau filozofice, ori în legătură cu viziunea asupra vieții, asigurând libertatea de exprimare a acestora în mediul social. Relația dintre stat și biserici și alte organizații religioase are la bază principiul

respectării autonomiei și independenței fiecăreia în sferile proprii de activitate, precum și principiul cooperării pentru binele individual și comun. Relațiile dintre stat și Biserica Romano-Catolică sunt stabilite printr-un tratat internațional încheiat cu Sfântul Scaun și prin lege, iar relațiile dintre stat și celelalte biserici și organizații religioase sunt stabilite prin legile adoptate în baza acordurilor încheiate între Consiliul de Miniștri și reprezentanții oficiali ai acestora.

Capitolul II al Constituției destinat drepturilor și libertăților fundamentale reglementează mai întâi principiile generale în cadrul cărora un loc important îl au demnitatea și libertatea persoanei, dar și egalitatea în drepturi. Apoi sunt reglementate libertățile personale precum dreptul la viață, inviolabilitatea persoanei și a domiciliului, secretul corespondenței sau libertatea conștiinței. În categoria drepturilor politice sunt reglementate libertatea întrunirilor și dreptul de asociere, accesul la funcții publice, dreptul de petiționare, dar și dreptul de vot. Drepturile și libertățile economice, sociale și culturale sunt considerate a fi dreptul la protecția socială a muncii, protecția persoanelor cu dizabilități, dreptul la educație, protecția copiilor și a tinerilor, dreptul la un mediu înconjurător sănătos și protecția consumatorilor.

Constituția are în vedere nu doar consfințirea prin lege a unor drepturi fundamentale, ci și asigurarea unor măsuri de apărare a drepturilor și libertăților. Astfel, orice persoană are dreptul la despăgubiri pentru prejudiciul suferit în urma unei acțiuni ilegale a autorităților publice, are acces liber la justiție și dreptul de a-i adresa Comisarului pentru protecția drepturilor civile o cerere de asistență în materie de protecție a libertăților și drepturilor încălcate de autoritățile publice. Comisarul pentru protecția drepturilor civile este apărătorul libertăților și drepturilor omului și ale cetățeanului, prevăzute de Constituție și de alte acte normative, și este numit de Dietă, cu acordul Senatului, pe o perioadă de cinci ani. El nu poate exercita nicio altă funcție, cu excepția celei de profesor în învățământul superior, și nici nu poate desfășura vreo altă activitate profesională. Nu poate fi membru al unui partid politic sau sindicat, și nici nu poate desfășura o activitate publică incompatibilă cu funcția îndeplinită. În desfășurarea activităților sale, Comisarul funcționează independent de celelalte organe ale statului și răspunde doar în fața Dietei, informând anual Dieta și Senatul în legătură cu activitatea sa.

6. Raportul dintre dreptul național și dreptul Uniunii Europene

Din luna mai 2004, Polonia este stat membru al Uniunii Europene. Constituția Poloniei nu prevede reglementări speciale cu privire la raportul dintre dreptul național și cel al UE. Singurele reglementări constituționale în materie sunt cele referitoare la izvoarele dreptului reglementate în capitolul III al Constituției. Conform acestor reglementări, în baza tratatelor internaționale, Republica Polonă poate transfera unei organizații internaționale sau unui organ internațional competențe ale autorităților publice în anumite domenii. Legile speciale care vor ratifica astfel de tratate vor fi adoptate de Dietă (Sejm) cu o majoritate de două

treimi din voturi, în prezența a cel puțin jumătate din numărul deputaților, și de Senat, cu o majoritate de două treimi din voturi, în prezența a cel puțin jumătate din numărul senatorilor. Ratificarea unui asemenea tratat poate fi aprobată prin referendum național.

După publicarea sa în Monitorul Oficial al Republicii Polone (*Dziennik Ustaw*), un acord internațional ratificat devine parte integrantă a legislației naționale și este de imediată aplicare, cu excepția cazului în care necesită adoptarea unei legi de punere în aplicare. În caz de neconcordanță între prevederile acordului internațional ratificat prin lege și o lege internă prevalează normele acordului internațional. De asemenea, în caz de neconcordanță între prevederile unui acord internațional de instituire a unei organizații internaționale și o lege internă normele acordului internațional sunt de imediată aplicabilitate și primează în raport cu legea internă.

7. Tribunalul Constituțional

Tribunalul Constituțional este o instanță specializată de contencios constituțional alcătuită din 15 judecători aleși în mod individual de Dietă pentru un mandat de nouă ani, dintre persoanele care sunt recunoscute pentru competențele lor juridice. Realegerea acestora în cadrul Curții nu este permisă. Președintele și Vicepreședintele Tribunalului Constituțional sunt numiți de Președintele Republicii dintre candidații propuși de Adunarea generală a judecătorilor Tribunalului Constituțional. Judecătorii Tribunalului sunt independenți în exercițiul funcțiilor lor și se supun doar Constituției. Pe perioada exercitării funcțiilor lor, judecătorii Tribunalului nu se pot afilia niciunui partid politic sau sindicat și nici nu pot exercita o activitate publică incompatibilă cu principiul independenței instanțelor judecătorești și judecătorilor.

Ei nu pot fi trași la răspundere penală sau privați de libertate fără acordul prealabil al Tribunalului. Un judecător nu poate fi reținut sau arestat, cu excepția cazurilor de flagrant delict, situație în care reținerea acestuia se impune pentru derularea corespunzătoare a procedurilor legale. Președintele Tribunalului Constituțional este anunțat fără întârziere cu privire la o asemenea reținere, acesta putând ordona punerea imediată în libertate a deținutului.

Din punctul de vedere al competenței, Tribunalul Constituțional se pronunță asupra constituționalității legilor și acordurilor internaționale, se pronunță asupra constituționalității legilor de ratificare a acordurilor internaționale, soluționează plângerile privind încălcarea drepturilor constituționale și soluționează conflictele de competență dintre autoritățile constituționale centrale ale statului. Hotărârile Tribunalului Constituțional au caracter general obligatoriu și sunt definitive de la data publicării lor.

Sesizarea Tribunalului Constituțional se poate face doar de către:

1. Președintele Republicii, Președintele Dietei, Președintele Senatului, Prim-ministru, 50 de deputați, 30 de senatori, Prim-președintele

Curții Supreme, Președintele Curții Supreme Administrative, Procurorul General, Președintele Camerei Supreme de Control și Comisarul pentru protecția drepturilor civile;

2. Consiliul Național al Magistraturii;
3. organele deliberative ale unităților administrației publice locale;
4. organele naționale ale sindicatelor și organele naționale ale organizațiilor angajatorilor și ale organizațiilor profesionale;
5. bisericile și organizațiile religioase.

De asemenea, orice instanță poate supune atenției Tribunalului Constituțional o problemă juridică privind conformitatea actului normativ cu Constituția, cu tratatele internaționale ratificate sau cu legea, atunci când de răspunsul la această problemă depinde soluția dată de această instanță.

CONSTITUȚIA REPUBLICII POLONE¹

PREAMBUL

Ținând cont de prezentul și viitorul Patriei noastre,
care a restabilit în anul 1989 posibilitatea de a-și hotărî suveran și democratic
propria soarta,
noi, Națiunea Polonă – toți cetățenii Republicii,
atât cei care cred în Dumnezeu ca izvor al adevărului, dreptății, binelui și
frumosului,
precum și cei care nu împărtășesc o asemenea credință, dar care respectă
aceste valori universale provenind din alte surse,
egali în drepturi și obligații pentru binele comun – Polonia,
recunoscători strămoșilor noștri pentru munca și lupta lor pentru o inde-
pendență câștigată cu mari sacrificii, pentru o cultură care își are rădăcinile în
moștenirea creștină a națiunii și în valorile umane universale,
aducându-ne aminte de cele mai de preț tradiții ale Primei și ale celei de-a
Doua Republici,
obligați să transmitem generațiilor viitoare tot ceea ce este mai de preț din
patrimoniul nostru milenar,
uniți prin comuniune cu compatrioții noștri răspândiți în lumea întreagă,
conștienți de nevoia de cooperare între țări pentru binele omenirii,
păstrând în memorie dureroasele experiențe din perioadele în care libertățile
și drepturile fundamentale ale omului nu erau respectate în patria noastră,
dorind să garantăm, pentru totdeauna, drepturile cetățenilor și să asigurăm o
funcționare normală și eficace a aparatului de stat,
conștienți de răspunderea noastră în fața lui Dumnezeu sau a propriilor
noastre conștiințe,
instituim această Constituție a Republicii Polone ca lege fundamentală a sta-
tului, fondată pe respectul libertății și al dreptății, pe cooperarea dintre puterile
publice, pe dialogul social, precum și pe principiul subsidiarității în consolidarea
puterii cetățenilor și a comunităților lor.

¹ Adoptată la data de 2 aprilie 1997, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Polonia nr. 78/1997.

Tuturor celor care, pentru binele celei de-a Treia Republici, vor aplica dispozițiile Constituției, le adresăm un apel la respectarea demnității proprii firi omenești, a dreptului la libertate, a datoriei de solidaritate față de ceilalți, și la respectarea acestor principii ca fundament de neclintit al Republicii Polone.

CAPITOLUL I

Republica

Art. 1

Republica Polonă este bunul comun al tuturor cetățenilor ei.

Art. 2

Republica Polonă este un stat de drept, democratic și care aplică principiile justiției sociale.

Art. 3

Republica Polonă este un stat unitar.

Art. 4

1. Puterea supremă în Republica Polonă este exercitată de popor.
2. Națiunea își exercită puterea în mod direct sau prin reprezentanți.

Art. 5

Republica Polonă este garantul independenței și integrității teritoriului, asigură libertățile și drepturile omului și ale cetățenilor, precum și securitatea acestora, protecția patrimoniului național și, de asemenea, protecția mediului înconjurător, conform principiilor dezvoltării durabile.

Art. 6

1. Republica Polonă asigură condiții pentru accesul egal al persoanelor la actele de cultură recunoscute ca fiind fundamentul identității, continuității și dezvoltării națiunii.
2. Republica Polonă oferă asistență cetățenilor polonezi stabiliți în străinătate, pentru păstrarea legăturilor lor cu patrimoniul național cultural.

Art. 7

Autoritățile publice funcționează în temeiul și în limitele legii.

Art. 8

1. Constituția este legea supremă a Republicii Polone.
2. Prevederile Constituției se aplică direct, cu excepția cazurilor în care Constituția dispune altfel.

Art. 9

Republica Polonă respectă dreptul internațional la care aceasta a convenit să adere.

Art. 10

1. Sistemul de guvernare al Republicii Polone are la bază principiul separării puterilor în stat, al echilibrului dintre puterile legislativă, executivă și judecătorească.

2. Dieta (Sejm) și Senatul exercită puterea legislativă. Președintele Republicii Polone și Consiliul de Miniștri exercită puterea executivă. Instanțele judecătorești și tribunalele exercită puterea judecătorească.

Art. 11

1. Republica Polonă asigură libertatea de constituire și de funcționare a partidelor politice. Funcționarea partidelor politice are la bază principiul participării libere și al egalității dintre cetățenii polonezi, în vederea influențării politicii de stat prin metode democratice.

2. Finanțarea partidelor politice este deschisă controlului public.

Art. 12

Republica Polonă asigură libertatea de constituire și de funcționare a sindicatelor, a organizațiilor socioprofesionale ale fermierilor, a societăților, a mișcărilor cetățenilor, a altor asociații și fundații.

Art. 13

Este interzisă constituirea partidelor politice și a altor organizații ale căror programe au la bază metodele și practicile totalitare ale nazismului, fascismului și comunismului, precum și a celor ale căror programe sau activități acceptă ori autorizează manifestarea urii rasiale sau etnice, recurgerea la violență ori preluarea puterii sau exercitarea unei influențe asupra politicii naționale ori care prevăd structuri sau o participare secrete.

Art. 14

Republica Polonă garantează libertatea presei și a celorlalte mijloace media.

Art. 15

1. Sistemul administrativ teritorial al Republicii Polone garantează descentralizarea puterii de stat.

2. Împărțirea administrativ-teritorială a statului este stabilită prin lege, ținând cont de legăturile sociale, economice sau culturale și garantează colectivităților teritoriale capacitatea de îndeplinire a misiunilor lor publice.

Art. 16

1. Totalitatea locuitorilor unui teritoriu care constituie o unitate a diviziunii teritoriale reprezintă o colectivitate teritorială.

2. Administrațiile locale participă la exercitarea puterii de stat. În virtutea legilor, acestea îndeplinesc o parte esențială a misiunilor publice în numele și pe propria lor răspundere.

Art. 17

1. În virtutea legii, pot fi create organisme de autoguvernare profesională reprezentând persoanele care exercită profesii bazate pe încrederea publică și care veghează la corecta exercitare a acestor profesii în limitele interesului public și în temeiul protejării acestuia.

2. Alte organizații autonome pot fi create în baza legii. Acestea nu pot aduce atingere libertății de exercitare a profesiei și nici nu pot limita libertatea de exercitare a activităților comerciale.

Art. 18

Republica Polonă ocrotește și protejează căsătoria ca uniunea dintre un bărbat și o femeie, precum și familia, maternitatea și paternitatea.

Art. 19

Republica Polonă acordă o grijă deosebită veteranilor războaielor pentru independență și în special invalizilor de război.

Art. 20

Economia socială de piață, bazată pe libertatea activității economice, pe proprietatea privată și pe solidaritate, pe dialogul și cooperarea dintre partenerii sociali, constituie fundamentul sistemului economic al Republicii Polone.

Art. 21

1. Republica Polonă protejează dreptul de proprietate și dreptul de succesiune.
2. Exproprierea este permisă doar pentru cauze de utilitate publică și numai cu o justă despăgubire.

Art. 22

Libertatea de exercitare a activităților comerciale nu poate fi îngrădită decât în baza legii și numai pentru cauze importante de interes public.

Art. 23

Fermele de familie reprezintă fundamentul sistemului agricol național. Acest principiu nu aduce atingere dispozițiilor articolelor 21 și 22.

Art. 24

Republica Polonă protejează dreptul la muncă. Statul exercită controlul asupra condițiilor de muncă.

Art. 25

1. Bisericile și alte organizații religioase sunt egale în drepturi.
2. Autoritățile publice din Republica Polonă sunt echidistante în chestiunile legate de convingerile personale, fie că sunt religioase sau filozofice, ori în

legătură cu viziunea asupra vieții, asigurând libertatea de exprimare a acestora în mediul social.

3. Relația dintre stat și biserici și alte organizații religioase are la bază principiul respectării autonomiei și independenței fiecăreia în sferile proprii de activitate, precum și principiul cooperării pentru binele individual și comun.

4. Relațiile dintre Republica Polonă și Biserica Romano-Catolică sunt stabilite printr-un tratat internațional încheiat cu Sfântul Scaun și prin lege.

5. Relațiile dintre Republica Polonă și celelalte biserici și organizații religioase sunt stabilite prin legile adoptate în baza acordurilor încheiate între Consiliul de Miniștri și reprezentanții oficiali ai acestora.

Art. 26

1. Forțele Armate ale Republicii Polone ocrotesc independența statului și integritatea sa teritorială și garantează securitatea și inviolabilitatea frontierelor sale.

2. Forțele Armate sunt neutre din punct de vedere politic și sunt supuse unui control democratic civil.

Art. 27

Limba polonă este limba oficială a Republicii Polone. Această dispoziție nu aduce atingere drepturilor minorităților naționale stabilite prin acorduri internaționale.

Art. 28

1. Stema Republicii Polone este un vultur alb încoronat pe un câmp roșu.

2. Culorile Republicii Polone sunt alb și roșu.

3. „Mazurka lui Dabrowski” este imnul național al Republicii Polone.

4. Stema, culorile și imnul Republicii Polone sunt protejate prin lege.

5. Informații detaliate privind stema, culorile și imnul se stabilesc prin lege.

Art. 29

Varșovia este capitala Republicii Polone.

CAPITOLUL II

Libertățile, drepturile și îndatoririle persoanelor și ale cetățenilor

Principii generale

Art. 30

Demnitatea persoanei, drept natural și inalienabil, constituie sursa libertăților și drepturilor omului și ale cetățeanului. Aceasta este inviolabilă. Respectarea și protejarea acesteia reprezintă o obligație a autorităților publice.

Art. 31

1. Libertatea persoanei este garantată prin lege.
2. Fiecare trebuie să respecte drepturile și libertățile celorlalți. Nimeni nu poate fi obligat să facă ceva la care legea nu îl obligă.
3. Exercițarea libertăților și drepturilor constituționale nu poate fi restrânsă decât în condițiile legii, atunci când este necesar într-un stat democratic, în vederea protejării siguranței și ordinii publice, a mediului înconjurător, a sănătății și a bunelor moravuri sau a libertăților și drepturilor altor persoane. Restrângerea nu poate aduce atingere conținutului fundamental al acestor drepturi și libertăți.

Art. 32

1. Toate persoanele sunt egale în fața legii. Toate persoanele au dreptul de a fi tratate în mod egal de autoritățile publice.
2. Nicio persoană nu poate fi discriminată pe motive politice, sociale sau economice, sau din orice alt motiv.

Art. 33

1. În Republica Polonă, bărbații și femeile au drepturi egale în viața familială, politică, socială și economică.
2. Bărbații și femeile au drepturi egale, în special în ceea ce privește educația, locurile de muncă și promovarea; aceștia au dreptul la remunerație egală pentru muncă similară, dreptul la asigurare socială și la acces la locurile de muncă, la funcții, la onoruri și la distincții publice.

Art. 34

1. Cetățenia poloneză se dobândește prin naștere din părinți cu cetățenie poloneză. Alte moduri de dobândire a cetățeniei poloneze sunt stabilite prin lege.
2. Un cetățean polonez nu își poate pierde cetățenia poloneză, cu excepția renunțării la aceasta.

Art. 35

1. Republica Polonă garantează cetățenilor polonezi care aparțin minorităților naționale și etnice libertatea de a-și păstra și dezvolta propria limbă, de a-și păstra obiceiurile și tradițiile și de a-și dezvolta propria cultură.
2. Minoritățile naționale și etnice au dreptul de a-și crea propriile instituții de educație, instituții culturale și instituții menite să le protejeze identitatea religioasă și participarea la luarea de decizii în domeniul identității lor culturale.

Art. 36

Pe teritoriul unei țări terțe, un cetățean polonez beneficiază de protecția Republicii Polone.

Art. 37

1. Toate persoanele care se află sub autoritatea Republicii Polone beneficiază de libertățile și drepturile garantate prin Constituție.

2. Excepțiile de la această regulă, referitoare la cetățenii străini, se stabilesc prin lege.

Libertățile și drepturile personale

Art. 38

În Republica Polonă protecția juridică a vieții este asigurată tuturor persoanelor.

Art. 39

Nicio persoană nu poate fi supusă experimentelor științifice, inclusiv experimentelor medicale, fără consimțământul său liber exprimat.

Art. 40

Nici o persoană nu va fi supusă torturii sau tratamentelor crude, inumane ori degradante. Aplicarea pedepselor corporale este interzisă.

Art. 41

1. Inviolabilitatea și libertatea persoanei sunt garantate tuturor persoanelor. Privarea sau restrângerea libertății nu poate interveni decât conform principiilor și procedurilor stabilite prin lege.

2. Orice persoană lipsită de libertate în mod ilegal, cu excepția persoanelor reținute în temeiul unei hotărâri judecătorești, are dreptul de a sesiza o instanță judecătorească printr-o cale de atac, pentru ca aceasta să statueze fără întârziere cu privire la caracterul legal al lipsirii de libertate. Familia sau persoana de contact indicată de persoana privată de libertate sunt informate în acest sens în cel mai scurt timp cu putință.

3. Orice persoană reținută trebuie să fie informată cu privire la motivele reținerii, fără întârziere și într-o manieră cât mai explicită pentru aceasta. În maximum 48 de ore de la reținere, aceasta trebuie prezentată în fața unei instanțe judecătorești pentru pronunțarea unei hotărâri. Persoana reținută este pusă în libertate dacă hotărârea instanței judecătorești privind arestul preventiv și conținutul rechizitorului formulat împotriva acesteia nu îi sunt comunicate în interval de 24 de ore de la momentul în care aceasta a fost prezentată în fața instanței.

4. Orice persoană lipsită de libertate în mod ilegal are dreptul la un tratament uman.

5. Orice persoană care a fost lipsită de libertate în mod ilegal are dreptul la despăgubiri.

Art. 42

1. Este pasibilă de răspundere penală doar persoana care a comis o faptă interzisă și pedepsită de o lege în vigoare la momentul comiterii faptei respective. Acest principiu nu exclude tragerea la răspundere penală pentru o faptă care,

în momentul comiterii, îndeplinește elementele constitutive ale unei infracțiuni conform dreptului internațional.

2. Dreptul la apărare este garantat oricărei persoane împotriva căreia s-a inițiat o procedură penală, în orice etapă procesuală. Aceasta are dreptul să fie reprezentată de un apărător ales sau asistată de un apărător numit din oficiu, în virtutea prevederilor legale.

3. Orice persoană este prezumată nevinovată atât timp cât vinovăția sa nu a fost stabilită printr-o hotărâre judecătorească rămasă definitivă.

Art. 43

Crimele de război și crimele împotriva umanității nu se prescriu.

Art. 44

Termenul de prescripție în cazul infracțiunilor comise de către funcționarii publici sau la ordinul acestora, care nu sunt urmăriți penal din rațiuni politice, se prelungește cu perioada în intervalul căreia cauzele de neurmărire au fost menținute.

Art. 45

1. Orice persoană are dreptul la o audiere publică și echitabilă a cauzei sale, fără o amânare excesivă, în fața instanței judecătorești competente, independente și imparțiale.

2. Excepții de la caracterul public al audierilor se pot face din rațiuni de etică, de siguranță a statului, de ordine publică sau de protecție a vieții private a părților sau din alte interese private importante. Hotărârile instanțelor judecătorești se pronunță public.

Art. 46

Confiscarea proprietății poate interveni doar în condițiile stabilite de lege și numai în virtutea unei hotărâri judecătorești definitive.

Art. 47

Orice persoană are dreptul la protecția juridică a vieții private și familiale, a demnității și a reputației sale și la luarea de decizii cu privire la viața sa personală.

Art. 48

1. Părinții au dreptul de a-și crește copiii conform propriilor lor convingeri. În acest sens, aceștia vor ține cont de gradul de maturizare al copilului, de libertatea sa de conștiință și de credință, precum și de convingerile sale.

2. Limitarea sau interzicerea drepturilor părintești nu poate avea loc decât în condițiile stabilite de lege și în temeiul unei hotărâri judecătorești definitive.

Art. 49

Libertatea și protejarea secretului comunicării sunt garantate. Acestea nu pot fi restrânse decât în condițiile și modalitățile stabilite prin lege.

Art. 50

Inviolabilitatea domiciliului este garantată. Percheziția domiciliară, a altor incinte sau a vehiculelor nu poate fi dispusă decât în condițiile și modalitățile prevăzute de lege.

Art. 51

1. Nicio persoană nu poate fi obligată, în alte condiții decât cele prevăzute prin lege, să divulge informații cu caracter privat.

2. Autoritățile publice nu pot culege, arhiva și face publice informații privind cetățenii, altele decât cele care sunt necesare într-un stat de drept și democratic.

3. Orice persoană are dreptul de acces la documente și baze de date oficiale care o privesc. Acest drept nu poate fi îngrădit decât prin lege.

4. Orice persoană are dreptul de a solicita rectificarea sau ștergerea informațiilor false, incomplete sau culese prin metode interzise de lege.

5. Principiile și procedurile de culegere și de accesare a informațiilor sunt prevăzute de lege.

Art. 52

1. Orice persoană are dreptul de a circula liber pe teritoriul Republicii Polone și de a-și alege în mod liber locul de reședință și de ședere.

2. Orice persoană este liberă să părăsească teritoriul Republicii Polone.

3. Libertățile prevăzute la alineatele 1 și 2 pot fi restrânse numai prin lege.

4. Un cetățean polonez nu poate fi expulzat din țară și nici nu i se poate interzice dreptul de a se întoarce în propria țară.

5. Orice persoană a cărei origine poloneză a fost dovedită conform legii se poate stabili permanent în Polonia.

Art. 53

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de conștiință și de religie.

2. Libertatea de religie implică libertatea de a practica sau de a adopta la alegere o religie și libertatea de manifestare a credinței unei religii, în mod individual sau în colectivitate, în public sau pentru sine, prin cult, rugăciune, participarea la ceremonii, practicarea ritualurilor sau predarea preceptelor religioase. Libertatea de religie implică, de asemenea, posesia de sanctuare și alte locuri de cult, conform nevoilor credincioșilor și dreptul oricărei persoane de a avea acces la practicile religioase oriunde s-ar afla.

3. Părinții au dreptul de a le asigura copiilor lor o educație civică și religioasă conform propriilor convingeri. Prevederile articolului 48, alineatul 1, sunt aplicabile deopotrivă.

4. Religia unei biserici sau a unui alt cult religios recunoscut poate fi predată în școli, fără a aduce atingere libertății de conștiință și de religie a altor persoane.

5. Libertatea de manifestare a religiei poate fi restrânsă numai prin lege și numai acolo unde este necesar pentru apărarea securității statului, a ordinii publice, a sănătății, a principiilor etice sau a libertăților și drepturilor altor persoane.

6. Nicio persoană nu poate fi constrânsă să participe sau să nu participe la practicile religioase.

7. Nicio persoană nu poate fi obligată de către autoritățile publice să-și divulge concepția despre lume, convingerile religioase sau credința.

Art. 54

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de expresie și la libertatea de a primi și de a face cunoscute informații.

2. Sunt interzise cenzura mijloacelor de comunicare în masă și cenzurarea acordării de licențe pentru presă. Obligația de obținere a unei licențe de operare a unui post de radiodifuziune sau de televiziune poate fi prevăzută prin lege.

Art. 55

1. Extrădarea unui cetățean polonez este interzisă, cu excepția situațiilor prevăzute la alineatele 2 și 3.

2. Un cetățean polonez poate fi extrădat la cererea formulată de un stat străin sau de un organism judiciar internațional dacă aceasta este permisă de un tratat internațional ratificat de statul polonez sau de o lege de punere în aplicare a unui act oficial adoptat de o organizație internațională din care Republica Polonă face parte, cu condiția ca fapta care motivează cererea de extrădare:

1. să nu fi fost comisă pe teritoriul Republicii Polone, și
2. să prezinte elementele constitutive ale unei infracțiuni conform legilor în vigoare din Republica Polonă sau să fi prezentat elementele constitutive ale unei infracțiuni conform legilor în vigoare în Republica Polonă dacă a fost comisă pe teritoriul Republicii Polone, atât la momentul comiterii acesteia, cât și la momentul formulării cererii.

3. Respectarea condițiilor prevăzute la alineatul 2, punctele 1 și 2, nu este necesară dacă un organism judiciar internațional formulează cererea de extrădare în virtutea unui tratat internațional ratificat de Polonia, având drept obiect genocidul, crimele împotriva umanității, crimele de război sau infracțiunea de agresiune care se află sub jurisdicția respectivului organism.

4. Este interzisă extrădarea unei persoane suspectate de comiterea unei infracțiuni din rațiuni politice, cu excepția celor comise prin violență, cum ar fi o extrădare pentru fapte care ar încălca drepturile și libertățile persoanelor și ale cetățenilor.

5. Numai instanța judecătorească este în măsură să decidă în privința admisibilității cererii de extrădare.

Art. 56

1. Cetățenii străini pot beneficia de dreptul de azil în Republica Polonă în conformitate cu prevederile legii.

2. Un cetățean străin care cere protecția statului polonez împotriva persecuției poate obține statutul de refugiat, conform acordurilor internaționale încheiate de Republica Polonă.

Libertățile și drepturile politice

Art. 57

Libertatea de organizare a adunărilor desfășurate în mod pașnic și participarea la acestea sunt garantate tuturor persoanelor. Această libertate poate constitui obiectul restrângerilor prevăzute de lege.

Art. 58

1. Libertatea de asociere este garantată tuturor persoanelor.

2. Sunt interzise asociațiile ale căror scopuri sau activități contravin Constituției sau legii. Instanțele judecătorești sunt cele care decid cu privire la autorizarea înregistrării unei asociații sau interzicerea unei asociații de a practica astfel de activități.

3. Legea stipulează tipurile de asociații care trebuie să se înregistreze, procedura de înregistrare și modalitățile de control al unor astfel de asociații.

Art. 59

1. Oricărei persoane îi este garantată libertatea de asociere în sindicate, organizații socioprofesionale de agricultori și organizații patronale.

2. Sindicatele, precum și angajatorii și organizațiile acestora au dreptul de negociere, în special în scopul soluționării conflictelor colective de muncă, și dreptul de a încheia contracte colective de muncă și alte convenții.

3. Sindicatele au dreptul de a organiza grevele muncitorilor sau alte forme de protest în limitele prevăzute de lege. Legea poate restrânge dreptul la grevă sau poate interzice greva unor anumite categorii de muncitori sau în anumite domenii, în scopul protejării interesului public.

4. Libertatea de asociere în sindicate și organizații patronale și celelalte libertăți sindicale nu pot constitui obiectul altor restricții în afara celor care, prin prevederile legii, sunt admisibile în virtutea tratatelor încheiate de Republica Polonă.

Art. 60

Cetățenii polonezi care beneficiază de drepturi publice depline au dreptul de acces la funcții publice, în condiții de egalitate.

Art. 61

1. Cetățenii au dreptul de a obține informații privind activitatea autorităților publice și a persoanelor aflate în exercițiul unor funcții publice. Acest drept

presupune, de asemenea, obținerea de informații privind activitățile organelor economice și profesionale autonome, precum și ale persoanelor și serviciilor publice, în măsura în care acestea sunt în exercițiul unor funcții ale autorităților publice și administrează bunuri colective sau de stat.

2. Dreptul de a obține informații presupune, de asemenea, dreptul de acces la documente și de participare la ședințele organelor autorității publice alese prin vot universal, incluzând posibilitatea de înregistrare a acestora prin sunet și imagine.

3. Drepturile prevăzute la alineatele 1 și 2 nu pot fi restrânse decât în condițiile cerute de necesitatea protecției libertăților și a drepturilor altor persoane și entități economice, pentru protejarea ordinii publice, a siguranței sau a unui interes economic important al statului.

4. Modalitățile de comunicare a informațiilor prevăzute la alineatele 1 și 2 sunt reglementate prin lege, iar cele privind Dieta (Sejm) și Senatul, prin regulamentul lor de procedură.

Art. 62

1. Orice cetățean polonez, cu vârsta de 18 ani împliniți cel târziu în ziua votului, are dreptul de a participa la referendum și dreptul de a alege Președintele Republicii Polone, precum și reprezentanții Dietei (Sejm) și Senatului și pe cei ai administrației publice locale.

2. Sunt private de dreptul de participare la referendum și de dreptul de vot persoanele lipsite de capacitate legală stabilită în temeiul unei hotărâri judecătorești definitive, precum și persoanele care au fost decăzute din drepturile civile sau electorale.

Art. 63

Orice persoană are dreptul de a depune în interes public, în propriul său interes sau în cel al unei alte persoane – cu consimțământul acesteia – petiții, propuneri și reclamații în atenția autorităților publice, a organizațiilor și instituțiilor sociale, în legătură cu îndeplinirea atribuțiilor stabilite în domeniul administrației publice. Procedurile de analiză a petițiilor, a propunerilor și a plângerilor sunt prevăzute prin lege.

Libertățile și drepturile economice, sociale și culturale

Art. 64

1. Orice persoană dispune de dreptul de proprietate și de alte drepturi reale, precum și de dreptul la moștenire.

2. Dreptul de proprietate și celelalte drepturi reale, precum și dreptul la moștenire sunt protejate din punct de vedere juridic, în condiții de egalitate.

3. Exercițarea dreptului de proprietate nu poate constitui obiectul unor restrângeri decât în condițiile legii, în măsura în care prevederile acesteia nu aduc atingere naturii înseși a dreptului de proprietate.

Art. 65

1. Orice persoană are dreptul la libertatea de a-și alege și de a exercita o profesie și de a-și alege locul de muncă. Excepțiile se stabilesc prin lege.

2. Obligația de a munci nu poate fi impusă decât prin lege.

3. Este interzisă angajarea permanentă a copiilor cu vârsta mai mică de 16 ani. Tipurile și natura locurilor de muncă sunt stabilite prin lege.

4. Cuantumul minim al remunerației pentru munca depusă sau modalitatea de stabilire a acestui cuantum sunt prevăzute de lege.

5. Autoritățile publice implementează o politică care vizează ocuparea integrală a forței de muncă productive prin realizarea de programe de combatere a șomajului, inclusiv organizarea și sprijinul acordat pentru consilierea și formarea profesională, precum și intervenții în zona economică și în cea de interes public.

Art. 66

1. Orice persoană are dreptul la condiții sigure și igienice de lucru. Metodele de implementare a acestui drept și obligațiile angajatorilor sunt stabilite prin lege.

2. Angajații au dreptul la zile libere și la concedii plătite anuale stabilite prin lege; orele de lucru maximum admise sunt stabilite prin lege.

Art. 67

1. Cetățenii au dreptul la asigurare socială în caz de incapacitate de muncă din motive de boală, infirmitate sau după împlinirea vârstei de pensionare. Scopul și formele asigurărilor sociale sunt prevăzute de lege.

2. Cetățenii care rămân fără loc de muncă în urma unor circumstanțe independente de voința lor și care nu au niciun alt mijloc de subzistență au dreptul la programe de securitate socială al căror scop și forme sunt prevăzute de lege.

Art. 68

1. Orice persoană are dreptul la protecția sănătății.

2. Autoritățile publice asigură tuturor cetățenilor acces egal la serviciile de sănătate, finanțate din fonduri publice, indiferent de situația materială a acestora. Condițiile și domeniul acestor servicii sunt prevăzute de lege.

3. Autoritățile publice asigură copiilor, femeilor însărcinate, persoanelor cu dizabilități și persoanelor în vârstă servicii speciale de asistență medicală.

4. Autoritățile publice combat bolile infecțioase și iau măsuri de prevenție împotriva efectelor dăunătoare sănătății cauzate de degradarea mediului înconjurător.

5. Autoritățile publice sprijină dezvoltarea educației fizice, în special în rândul copiilor și adolescenților.

Art. 69

Autoritățile publice acordă, în virtutea legii, sprijin persoanelor cu dizabilități pentru a le asigura subzistența, formarea profesională și comunicarea socială.

Art. 70

1. Orice persoană are dreptul la educație. Educația până la vârsta de 18 ani este obligatorie. Modalitatea de îndeplinire a obligațiilor de școlarizare este stabilită prin lege.

2. Educația în școlile publice este gratuită. Legea poate prevedea plata anumitor servicii de educație, asigurate de instituțiile publice de învățământ superior.

3. Părinții au libertatea, pentru copiii lor, de a alege alte instituții școlare decât cele publice. Cetățenii și instituțiile au dreptul de a fonda instituții de învățământ primar, secundar și superior, precum și instituții de formare profesională. Condițiile de fondare și de funcționare a școlilor care nu sunt publice, participarea autorităților publice la finanțarea acestora, precum și principiile de control pedagogic al acestor școli și instituții de formare profesională se stabilesc prin lege.

4. Autoritățile publice asigură accesul universal și egal al cetățenilor la educație. În acest scop, acestea înființează și sprijină sisteme de asistență financiară și de organizare pentru elevi și studenți. Condițiile de stabilire a acestei asistențe sunt prevăzute prin lege.

5. Autonomia instituțiilor de învățământ superior este garantată, conform principiilor stabilite prin lege.

Art. 71

1. În implementarea politicii sale sociale și economice, statul ia în considerare binele familiei. Familiile care au o situație materială și socială dificilă, în special familiile numeroase și cele monoparentale, au dreptul la asistență specială din partea autorităților publice.

2. Înainte și după nașterea copiilor, mama are dreptul la asistență specială din partea autorităților publice, în condițiile stabilite prin lege.

Art. 72

1. Republica Polonă asigură protecția drepturilor copilului. Orice persoană are dreptul de a solicita autorităților publice protecția copilului împotriva violenței, cruzimii, exploatării și acțiunilor care pun în pericol dezvoltarea acestuia.

2. Copiii privați de asistență maternală au dreptul la asistență și sprijin din partea autorităților publice.

3. Pentru stabilirea drepturilor copiilor, autoritățile publice și persoanele responsabile de îngrijirea copiilor trebuie să ia în considerare și să acorde întâietate interesului copiilor, în măsura în care acest lucru este posibil.

4. Legea stabilește competențele și modalitățile de desemnare a Comisarului pentru protecția drepturilor copiilor.

Art. 73

Libertatea de creație artistică, de cercetare științifică, precum și de difuzare a rezultatelor, libertatea de a preda și de a beneficia de produsele culturale, sunt garantate tuturor persoanelor.

Art. 74

1. Autoritățile publice promovează politici care garantează siguranța ecologică a generațiilor prezente și viitoare.

2. Autoritățile publice au datoria de a proteja mediul înconjurător.

3. Orice persoană are dreptul de a fi informată cu privire la calitatea și protecția mediului înconjurător.

4. Autoritățile publice sprijină activitățile cetățenilor în favoarea protejării și îmbunătățirii calității mediului înconjurător.

Art. 75

1. Autoritățile publice promovează strategii care favorizează satisfacerea nevoilor cetățenilor în materie de spații locative și, în special, se sesizează în chestiuni de lipsă a locuințelor, promovând dezvoltarea locuințelor sociale și sprijinind activitățile privind cumpărarea unei locuințe de către fiecare cetățean în parte.

2. Legea definește protecția drepturilor locatarilor.

Art. 76

Autoritățile publice protejează consumatorii, utilizatorii sau chiriașii de activitățile care reprezintă o amenințare la adresa sănătății, vieții private și siguranței acestora, precum și împotriva practicilor frauduloase de pe piață. Scopul acestor măsuri de protecție este stabilit prin lege.

Măsurile de apărare a libertăților și a drepturilor

Art. 77

1. Orice persoană are dreptul la despăgubiri pentru prejudiciul suferit în urma unei acțiuni ilegale a autorităților publice.

2. Legea nu poate interzice nimănui să se adreseze justiției în vederea apărării libertăților sau a drepturilor care i-au fost încălcate.

Art. 78

Orice parte are dreptul de a ataca hotărârile și deciziile pronunțate în primă instanță. Excepțiile de la acest principiu și procedura căilor de atac sunt stabilite prin lege.

Art. 79

1. Conform principiilor prevăzute de lege, orice persoană ale cărei libertăți sau drepturi au fost încălcate are dreptul de a sesiza Tribunalul Constituțional pentru a se pronunța în privința constituționalității unei legi sau a unui alt act normativ în virtutea căruia autoritatea judecătorească sau administrația publică au luat o decizie cu privire la libertățile sau drepturile acestei persoane sau cu privire la obligațiile sale prevăzute de Constituție.

2. Prevederile alineatului 1 nu sunt aplicabile drepturilor vizate de articolul 56.

Art. 80

Conform principiilor prevăzute de lege, orice persoană are dreptul de a-i adresa Comisarului pentru protecția drepturilor civile o cerere de asistență în materie de protecție a libertăților și drepturilor încălcate de autoritățile publice.

Art. 81

Drepturile prevăzute de alineatele 4 și 5 din articolul 65 și de articolele 66, 69, 71 și 74-76 sunt exercitate în condițiile prevăzute de lege.

*Îndatoriri***Art. 82**

Loialitatea față de Republica Polonă, precum și preocuparea pentru binele comun reprezintă o îndatorire a tuturor cetățenilor polonezi.

Art. 83

Orice persoană trebuie să respecte legea Republicii Polone.

Art. 84

Orice persoană trebuie să-și respecte îndatoririle și responsabilitățile publice, inclusiv plata taxelor, conform legii.

Art. 85

1. Cetățenii polonezi au obligația de apărare a țării.
2. Condițiile privind îndeplinirea serviciului militar sunt stabilite prin lege.
3. Toți cetățenii ale căror convingeri religioase sau principii morale nu le permit efectuarea serviciului militar pot fi obligați să efectueze un serviciu alternativ, conform regulilor stabilite prin lege.

Art. 86

Orice persoană are obligația de a se îngriji de calitatea mediului înconjurător și de a-și asuma răspunderea pentru degradarea pe care a provocat-o. Regulile aplicabile în cazul unei asemenea răspunderi se stabilesc prin lege.

CAPITOLUL III

Izvoarele de drept

Art. 87

1. În Republica Polonă, Constituția, legile, acordurile internaționale ratificate și regulamentele sunt izvoare de drept obligatorii *erga omnes*.

2. Actele autorităților administrației publice locale sunt izvoare de drept obligatorii *erga omnes* în Republica Polonă, în unitatea administrativ teritorială a organelor administrative care le-a adoptat.

Art. 88

1. Condiția intrării în vigoare a actelor adoptate de către administrațiile locale o reprezintă publicarea acestor acte.

2. Principiile și procedura de publicare a actelor normative se stabilesc prin lege.

3. Acordurile internaționale ratificate în virtutea unor prevederi prealabil stipulate printr-o lege sunt aprobate conform procedurii legale de adoptare a legilor. Principiile de aprobate ale altor acorduri internaționale sunt stabilite prin lege.

Art. 89

1. Ratificarea unui acord internațional de către Republica Polonă, precum și denunțarea acestuia sunt supuse unei proceduri specifice stabilite prin lege, în situația în care aceste acorduri au drept obiect:

1. pacea, încheierea unor alianțe, acorduri politice sau militare;
2. libertățile, drepturile sau obligațiile cetățenilor, așa cum sunt prevăzute de Constituție;
3. participarea Republicii Polone ca membru al unei organizații internaționale;
4. angajamente financiare considerabile din partea statului;
5. aspecte reglementate de o lege sau pentru care Constituția impune o lege.

2. Președintele Consiliului de Miniștri (Prim-ministrul) informează Dieta (Sejm) cu privire la orice intenție de supunere spre ratificare de către Președintele Republicii a unui acord internațional a cărui aplicare nu necesită inițierea unei proceduri de ratificare printr-o lege specială.

3. Principiile și procedura de încheiere și de denunțare a acordurilor internaționale se stabilesc prin lege.

Art. 90

1. În baza tratatelor internaționale, Republica Polonă poate transfera unei organizații internaționale sau unui organ internațional competențe ale autorităților publice în anumite domenii.

2. Legile speciale care ratifică tratatele prevăzute la alineatul 1 sunt adoptate de Dietă (Sejm) cu o majoritate de două treimi din voturi, în prezența a cel puțin jumătate din numărul deputaților, și de Senat cu o majoritate de două treimi din voturi, în prezența a cel puțin jumătate din numărul senatorilor.

3. Ratificarea unui asemenea tratat poate fi aprobată prin referendum național, conform dispozițiilor articolului 125.

4. Hotărârea privind stabilirea procedurii de aprobare a ratificării se stabilește de către Dietă (Sejm) cu votul majorității deputaților.

Art. 91

1. După publicarea sa în Monitorul Oficial al Republicii Polone (Dziennik Ustaw), un acord internațional ratificat devine parte integrantă a legislației naționale și este de imediată aplicare, cu excepția cazului în care nu necesită adoptarea unei legi de punere în aplicare.

2. În caz de neconcordanță între prevederile acordului internațional ratificat prin lege și o lege internă prevalează normele acordului internațional.

3. De asemenea, în caz de neconcordanță între prevederile unui acord internațional ratificat de Republica Polonă de instituire a unei organizații internaționale și o lege internă, normele acordului internațional sunt de imediată aplicabilitate și primează în raport cu legea internă.

Art. 92

1. Hotărârile sunt adoptate în baza unei legi și în scopul implementării acestora de către organele de specialitate prevăzute în Constituție. Legile trebuie să specifice autoritatea competentă să adopte o hotărâre, domeniul de reglementare și obiectul acesteia.

2. O autoritate competentă să emită o hotărâre, conform alineatului 1 nu își poate delega competențele în favoarea unui alt organ.

Art. 93

1. Hotărârile Consiliului de Miniștri și ordinele Prim-ministrului și ale miniștrilor au un caracter intern și sunt obligatorii doar pentru serviciile publice subordonate organului emitent.

2. Ordinele sunt emise doar în baza legii. Acestea nu pot constitui temei juridic pentru hotărârile adoptate în privința cetățenilor, a persoanelor juridice și a altor persoane.

3. Controlul legalității hotărârilor și ordinelor se face în conformitate cu dispozițiile imperative ale legii.

Art. 94

Organele de specialitate ale colectivităților teritoriale și organele teritoriale ale administrației publice locale adoptă, în baza și în limitele stabilite de lege, hotărâri locale aplicabile în circumscripțiile lor. Principiile și procedurile de adoptare ale acestor hotărâri locale sunt stabilite prin lege.

CAPITOLUL IV

Dieta (Sejm) și Senatul

Art. 95

1. Dieta și Senatul exercită în Republica Polonă puterea legislativă.
2. Dieta exercită controlul asupra activității Consiliului de Miniștri, scopul acestui control fiind stabilit prin prevederile Constituției și prin lege.

Alegerile și mandatul

Art. 96

1. Dieta este alcătuită din 460 de deputați.
2. Deputații sunt aleși prin vot universal, egal, direct, proporțional și secret.

Art. 97

1. Senatul este alcătuit din 100 de senatori.
2. Senatorii sunt aleși prin vot universal, direct și secret.

Art. 98

1. Dieta și Senatul sunt alese pentru un mandat de patru ani. Mandatul acestora începe în ziua primei ședințe a Dietei și se încheie în ziua care precede prima ședință a următoarei legislaturi.

2. Alegerile pentru Dietă și Senat sunt convocate de către Președintele Republicii cu cel puțin 90 de zile înainte de expirarea perioadei de patru ani de mandat a Dietei și Senatului, acesta stabilind data alegerilor într-o zi nelucrătoare, cu 30 de zile înainte de expirarea perioadei de patru ani de mandat a Dietei și Senatului.

3. Dieta poate fi dizolvată printr-o hotărâre adoptată cu votul majorității a cel puțin două treimi din numărul deputaților. Orice dizolvare a Dietei reprezintă în același timp o dizolvare a Senatului. Prevederile alineatului 5 se aplică în mod corespunzător.

4. În cazurile prevăzute de Constituție, Președintele Republicii poate pronunța dizolvarea Dietei, cu avizul Președintelui Dietei și al Președintelui Senatului. Dizolvarea Dietei conduce la dizolvarea Senatului.

5. La pronunțarea dizolvării Dietei, Președintele Republicii convoacă în același timp alegerile pentru Dietă și pentru Senat, stabilind ziua alegerilor într-un interval de maximum 45 de zile de la data la care a fost făcut public decretul prezidențial de dizolvare a Dietei. Președintele Republicii convoacă prima ședință a Dietei nou-alese cel târziu în cea de-a 15-a zi de la data alegerilor.

6. În cazul dizolvării Dietei, prevederile alineatului 1 se aplică în mod corespunzător.

Art. 99

1. Orice cetățean polonez cu drept de vot și care a împlinit 21 de ani cel târziu în ziua alegerilor este eligibil pe listele electorale pentru Dieta.
2. Orice cetățean polonez cu drept de vot și care a împlinit 30 de ani cel târziu în ziua alegerilor este eligibil pe listele electorale pentru Senat.
3. Nicio persoană condamnată la închisoare printr-o sentință definitivă pentru comiterea unei infracțiuni care a fost comisă cu intenție nu este eligibilă pe listele electorale pentru Senat.

Art. 100

1. Candidații pentru funcțiile de deputați și senatori pot fi propuși de către partidele politice și de către alegători.
2. Nicio persoană nu poate candida în mod simultan pentru Dieta și Senat.
3. Principiile și procedura de nominalizare a candidaților și de organizare a alegerilor, precum și condițiile de validare a alegerilor se stabilesc prin lege.

Art. 101

1. Curtea Supremă decide cu privire la validarea alegerilor pentru Dieta și Senat.
2. Alegătorii au dreptul de a înainta o plângere către Curtea Supremă cu privire la validarea alegerilor, conform prevederilor legii.

*Deputații și senatorii***Art. 102**

Nicio persoană nu poate fi deputat și senator în același timp.

Art. 103

1. Mandatul de deputat este incompatibil cu funcția de Președinte al Băncii Naționale a Poloniei, de Președinte al Camerei Supreme de Control, de Comisar pentru protecția drepturilor civile de Comisar pentru protecția drepturilor copilului și de adjuncți ai acestora, de membru al Consiliului pentru politica monetară, de membru al Consiliului național al Radiodifuziunii și Televiziunii, de angajat în Cancelaria Dietei, în Cancelaria Senatului, în Cancelaria Președintelui Republicii sau în administrația guvernamentală. Această incompatibilitate nu se aplică membrilor Consiliului de Miniștri și secretarilor de stat angajați în aparatul de lucru guvernamental.
2. Niciun judecător, procuror, funcționar civil, cadru militar activ, funcționar de poliție sau funcționar al serviciilor de securitate a statului, nu poate exercita mandatul de deputat.
3. Alte cazuri de interzicere privind exercitarea mandatului de deputat și de incompatibilitate cu alte funcții publice pot fi stabilite prin lege.

Art. 104

1. Deputații sunt reprezentanții națiunii. Aceștia nu primesc un mandat imperativ din partea alegătorilor.

2. Înainte de începerea mandatului, deputații depun următorul jurământ în fața Dietei:

„Jur în mod solemn să slujesc în mod onest și conștiincios națiunea, să acționez pentru apărarea suveranității și intereselor statului, să-mi dăruiesc toată puterea pentru prosperitatea patriei și pentru binele cetățenilor ei, să respect Constituția și legile Republicii Polone.”

Jurământul poate conține, de asemenea, următoarele cuvinte: „Așa să-mi ajute Dumnezeu.”

3. Refuzul de a depune jurământul este considerat o renunțare la mandat.

Art. 105

1. Deputații nu răspund pentru activitatea legată de exercitarea mandatului lor, nici pe durata acestuia, nici după expirarea acestuia. În privința acestor activități, deputații sunt responsabili doar în fața Dietei și, în cazul în care se aduce atingere drepturilor terților, aceștia pot fi trași la răspundere în fața unei instanțe judecătorești doar cu acordul Dietei.

2. Din ziua anunțării rezultatelor alegerilor până în momentul expirării mandatului, deputații nu pot fi trași la răspundere penală fără acordul Dietei.

3. Urmărirea penală începută împotriva unei persoane înainte de data alegerii sale ca deputat este suspendată la cererea Dietei, până la expirarea mandatului. În acest caz, termenul de prescripție prevăzut de procedura penală este, de asemenea, suspendat.

4. Deputații își pot da consimțământul pentru tragerea lor la răspundere penală. În acest caz, prevederile alineatelor 2 și 3 nu se aplică.

5. Deputații pot fi reținuți sau arestați doar cu acordul Dietei, cu excepția cazurilor de flagrant delict și a celor în care se impune reținerea acestora pentru derularea în bune condiții a procedurii de urmărire penală. Președintele Dietei este informat în acest sens de îndată și poate ordona punerea imediată în libertate a deputatului.

6. Legea prevede în detaliu principiile și procedura de reglementare a răspunderii penale a deputaților.

Art. 106

Condițiile de îndeplinire a atribuțiilor deputaților, precum și apărarea drepturilor aferente exercițiului mandatului acestora sunt prevăzute de lege.

Art. 107

1. În limitele legii, deputații nu pot desfășura activități comerciale care implică obținerea unui profit de pe urma unui bun al statului sau al administrației publice locale ori achiziționarea unui astfel de bun.

2. În cazul nerespectării interdicțiilor menționate la alineatul 1, deputații pot fi trași la răspundere în fața Tribunalului de Stat care hotărăște în legătură cu pierderea mandatului, în baza unei hotărâri adoptate la cererea Președintelui Dietei.

Art. 108

Prevederile articolelor 103-107 se aplică, după caz, în mod similar și senatorilor.

Organizare și funcționare

Art. 109

1. Dieta și Senatul lucrează în ședințe.
2. Primele ședințe ale Dietei și ale Senatului sunt convocate de Președintele Republicii, în termen de 30 de zile de la data alegerilor, cu excepția cazurilor prevăzute în articolul 98, alineatele 3 și 5.

Art. 110

1. Dieta își alege Președintele și vicepreședinții dintre membrii săi.
2. Președintele Dietei prezidează dezbaterile, veghează la respectarea drepturilor Dietei și este reprezentantul acesteia în afacerile externe.
3. Dieta constituie comisii permanente și poate constitui, de asemenea, comisii speciale.

Art. 111

1. Dieta poate constitui o comisie de anchetă însărcinată cu examinarea unui anumit aspect.
2. Modalitățile de lucru ale comisiei de anchetă sunt prevăzute de lege.

Art. 112

Organizarea internă, programul de lucru al Dietei, procedura de numire și modalitățile de funcționare a organelor acesteia, precum și modalitățile de îndeplinire a atribuțiilor constituționale și legale ale autorităților statului în relația cu Dieta sunt stabilite printr-un regulament votat de Dietă.

Art. 113

Ședințele Dietei sunt publice. Atunci când interesul statului o impune, Dieta, cu votul majorității membrilor săi, poate stabili ca ședințele să nu fie publice.

Art. 114

1. În cazurile prevăzute în mod expres de Constituție, Dieta și Senatul, deliberând în comun sub conducerea Președintelui Dietei sau, în cazul lipsei acestuia, sub conducerea Președintelui Senatului, alcătuiesc Adunarea Națională.
2. Adunarea Națională își adoptă propriul regulament de lucru.

Art. 115

1. Prim-ministrul și alți membri ai Consiliului de Miniștri sunt obligați să răspundă interpelărilor și întrebărilor deputaților în termen de 21 de zile.

2. Prim-ministrul și alți membri ai Consiliului de Miniștri sunt obligați să răspundă întrebărilor privind chestiunile curente în cursul fiecărei ședințe a Dietei.

Art. 116

1. Dieta hotărăște, în numele Republicii Polone, cu privire la declararea stării de război și a încheierii acordurilor de pace.

2. Dieta poate adopta o hotărâre cu privire la declararea stării de război doar în caz de agresiune armată împotriva Republicii Polone sau atunci când tratatele internaționale obligă la o apărare comună împotriva agresiunii. Dacă Dieta nu se poate reuni în ședință plenară, Președintele Republicii decide cu privire la declararea stării de război.

Art. 117

Principiile privind operațiunile de desfășurare a forțelor armate în afara frontierelor Republicii Polone sunt stabilite prin tratate internaționale sau prin legi. Principiile de staționare a forțelor armate străine pe teritoriul Republicii Polone și principiile de deplasare în teritoriu sunt stabilite prin acorduri internaționale sau prin legi.

Art. 118

1. Inițiativa legislativă aparține deputaților, Senatului, Președintelui Republicii și Consiliului de Miniștri.

2. Inițiativa legislativă aparține, de asemenea, unui grup de minimum 100.000 de cetățeni care au dreptul de a vota pentru Dietă. Procedura în acest sens este stabilită prin lege.

3. Inițiatorii unui proiect de lege înaintat Dietei trebuie să prezinte și consecințele financiare ale implementării legii.

Art. 119

1. Dieta examinează proiectul de lege în cursul a trei lecturi.

2. Dreptul de a prezenta amendamente la proiectul de lege în momentul examinării acestuia de către Dietă aparține inițiatorului proiectului, deputaților și Consiliului de Miniștri.

3. Președintele Dietei poate refuza supunerea la vot a unui amendament care nu a fost supus în prealabil avizului comisiei.

4. Inițiatorul proiectului poate retrage proiectul de lege în cursul procedurii legislative din Dietă înainte de încheierea celei de-a doua lecturi.

Art. 120

Dieta adoptă legile cu votul majorității simple a cel puțin jumătate din numărul de deputați, cu excepția cazului în care Constituția prevede o altă majoritate.

Dacă dispozițiile legii sau o hotărâre a Dietei nu prevăd altceva, Dieta adoptă hotărâri în aceleași condiții.

Art. 121

1. Legea votată de către Dietă este transmisă Senatului de către Președintele Dietei.

2. În termen de 30 de zile, Senatul poate accepta, amenda sau respinge legea. Dacă Senatul nu se pronunță în termen de 30 de zile de la transmiterea legii, legea este considerată ca fiind adoptată în versiunea prezentată de Dietă.

3. Hotărârea Senatului de a respinge o lege sau amendamentul propus este considerată ca adoptată, dacă Dieta nu respinge cu votul majorității membrilor Dietei și în prezența a cel puțin jumătate din numărul statutar de deputați.

Art. 122

1. La încheierea procedurii specificate de articolul 121, Președintele Dietei transmite legea adoptată Președintelui Republicii, spre promulgare.

2. Președintele Republicii promulgă legea în termen de 21 de zile de la transmiterea acesteia și o trimite la publicare în Monitorul Oficial al Republicii Polone (Dziennik Ustaw).

3. Înainte de promulgarea legii, Președintele Republicii poate cere Tribunalului Constituțional să decidă în privința constituționalității acesteia. Președintele Republicii nu poate refuza promulgarea unei legi pe care Tribunalul Constituțional a declarat-o constituțională.

4. Președintele Republicii nu va promulga o lege pe care Tribunalul Constituțional a declarat-o neconstituțională. Dacă, totuși, neconstituționalitatea privește anumite aspecte care nu sunt indisolubil legat de conținutul legii, Președintele Republicii, după obținerea avizului Președintelui Dietei, fie promulgă legea fără prevederile declarate neconforme cu Constituția, fie retrimite legea în Dietă pentru înlăturarea prevederilor neconstituționale.

5. Președintele Republicii poate cere Dietei, motivat, reexaminarea unei legi, în cazul în care acesta nu sesizează Tribunalul Constituțional, conform procedurii prevăzute de alineatul 3. În caz de reexaminare, Președintele Republicii promulgă legea, în termen de șapte zile de la revotarea ei de către Dietă cu votul a trei cincimi dintre membri și în prezența a cel puțin jumătate din numărul de deputați, trimițând-o ulterior la publicare în Monitorul Oficial al Republicii Polone (Dziennik Ustaw). Dacă o lege este revotată de Dietă, Președintele Republicii nu mai are dreptul de a sesiza Tribunalul Constituțional conform procedurii prevăzute de alineatul 3.

6. Orice sesizare a Tribunalului Constituțional de către Președintele Republicii pentru ca acesta să se pronunțe asupra constituționalității unei legi și orice retrimiteră a unei legi în Dietă spre reexaminare au efect suspensiv pentru termenul legal de promulgare a legii, conform dispozițiilor alineatului 2 de mai sus.

Art. 123

1. Consiliul de Miniștri poate declara ca urgent un proiect de lege supus spre adoptare, cu excepția proiectelor de lege de natură fiscală, a celor de alegere a Președinților Republicii, Dietei, Senatului sau ai administrației publice locale, a proiectelor de lege de organizare și de stabilire a competențelor autorităților publice, precum și a proiectelor de coduri de legi.

2. Regulamentul Dietei și cel al Senatului stabilesc particularitățile procedurii legislative atunci când un proiect de lege este declarat ca având un caracter urgent.

3. Procedura legislativă de adoptare a unui proiect de lege cu caracter urgent prevede un termen de 14 zile pentru examinarea acestuia de către Senat și un termen de promulgare de șapte zile de către Președintele Republicii.

Art. 124

Prevederile articolelor 110, 112, 113 și 120 se aplică în mod corespunzător și Senatului.

*Referendumul***Art. 125**

1. Organizarea unui referendum național poate fi făcută cu privire la aspecte de maximă importanță pentru stat.

2. Dreptul de a decide organizarea unui referendum național aparține Dietei, cu votul majorității membrilor săi, sau Președintelui Republicii, cu aprobarea Senatului decisă cu votul majorității membrilor săi și în prezența a cel puțin jumătate din numărul de senatori.

3. Rezultatul referendumului național este valabil dacă se prezintă la vot mai mult de jumătate din numărul de cetățeni cu drept de vot.

4. Curtea Supremă validează rezultatele referendumului național și pe cele ale referendumului prevăzut la articolul 235, alineat 6.

5. Principiile și procedurile de organizare a referendumului sunt prevăzute de lege.

CAPITOLUL V

Președintele Republicii Polone

Art. 126

1. Președintele Republicii Polone este reprezentantul suprem al Republicii Polone și garantul continuității autorității de stat.

2. Președintele Republicii veghează la respectarea Constituției și este garantul suveranității și securității statului precum și al inviolabilității și integrității teritoriului său.

3. Președintele își exercită funcțiile în limitele și cu respectarea principiilor prevăzute de Constituție și de alte legi.

Art. 127

1. Președintele Republicii este ales de națiune prin vot universal, egal, direct și secret.

2. Președintele Republicii este ales pentru un mandat de cinci ani, acesta putând fi reales pentru încă un mandat.

3. Poate fi ales Președinte al Republicii orice cetățean polonez cu vârsta de minim 35 de ani împliniți și care își poate exercita dreptul de vot pentru alegerea Dietei. Orice candidat trebuie să fie susținut prin prezentarea semnăturilor a cel puțin 100.000 de cetățeni cu drept de vot pentru alegerea Dietei.

4. Este ales Președinte al Republicii candidatul care a obținut mai mult din jumătate din voturile valabil exprimate. Dacă niciunul dintre candidați nu a întrunit numărul minim de voturi cerut, atunci se organizează un al doilea tur, la 14 zile de la organizarea primului.

5. În cel de-al doilea tur se prezintă primii doi candidați care au primit cel mai mare număr de voturi în primul tur. Dacă unul dintre candidați își retrace candidatura, este decăzut din dreptul de a fi votat sau decedează, este admis în turul doi candidatul care a obținut următorul cel mai mare număr de voturi în primul tur. În acest caz, data celui de-al doilea tur este prelungită cu încă 14 zile.

6. Candidatul care primește cel mai mare număr de voturi în cel de-al doilea tur de scrutin este ales Președinte al Republicii.

7. Principiile și procedura de nominalizare a candidaților și de organizare a alegerilor, precum și condițiile de validare a alegerilor pentru funcția de Președinte al Republicii sunt prevăzute prin lege.

Art. 128

1. Mandatul Președintelui Republicii începe în ziua intrării sale în funcție.

2. Data alegerii Președintelui Republicii este stabilită de Președintele Dietei nu mai devreme de 100 de zile și nu mai târziu de 75 de zile de la data expirării mandatului Președintelui Republicii în exercițiu, iar în cazul vacanței postului de Președinte al Republicii, nu mai târziu de 14 zile de la data la care a intervenit vacanța. Data alegerii se stabilește într-o zi nelucrătoare și într-un termen de 60 de zile de la data anunțării alegerilor.

Art. 129

1. Curtea Supremă hotărăște cu privire la validarea alegerilor Președintelui Republicii.

2. Orice cetățean cu drept de vot are dreptul de a sesiza Curtea Supremă în privința validării alegerilor Președintelui Republicii în conformitate cu normele de drept prevăzute de lege.

3. Dacă alegerile pentru stabilirea Președintelui Republicii sunt invalidate, se organizează un nou scrutin în conformitate cu principiile prevăzute de articolul 128, alineatul 2, referitoare la vacanța funcției de Președinte al Republicii în exercițiu.

Art. 130

Mandatul Președintelui Republicii începe după depunerea următorului jurământ în fața Adunării Naționale:

„Prin voința națiunii, ocupând funcția de Președinte al Republicii Polone, jur în mod solemn să respect Constituția; jur să acționez cu fermitate pentru apărarea demnității națiunii, pentru independența și securitatea statului, iar bunurile patriei și prosperitatea cetățenilor ei vor constitui tot timpul suprema mea obligație.”

Jurământul poate conține, de asemenea, următoarele cuvinte: „Așa să-mi ajute Dumnezeu.”

Art. 131

1. Dacă Președintele Republicii este temporar în imposibilitatea exercitării atribuțiilor sale, aduce acest fapt la cunoștința Președintelui Dietei, care temporar își va asuma atribuțiile de Președinte al Republicii. Atunci când Președintele Republicii nu este în măsură să informeze Președintele Dietei despre această imposibilitate, Tribunalul Constituțional, la cererea Președintelui Dietei, stabilește dacă există sau nu un impediment de exercitare a funcției de către Președintele Republicii. În caz de imposibilitate temporară de exercitare a funcțiilor constatată de Tribunalul Constituțional, acesta încredințează temporar Președintelui Dietei exercitarea îndatoririlor de Președinte al Republicii.

2. Președintele Dietei, până la alegerea unui nou Președinte al Republicii, asigură temporar interimatul funcției de Președinte al Republicii în următoarele cazuri:

1. decesul Președintelui Republicii;
2. renunțarea la exercitarea funcției de Președinte al Republicii;
3. existența unei hotărâri de invalidare a alegerilor prezidențiale sau a altor motive de imposibilitate de ocupare a funcției de Președinte;
4. existența unei declarații a Adunării Naționale care recunoaște incapacitatea permanentă a Președintelui de a-și exercita atribuțiile din motive de sănătate; o asemenea declarație necesită adoptarea unei hotărâri cu majoritatea a cel puțin două treimi din numărul membrilor Adunării Naționale;
5. demiterea din funcție a Președintelui Republicii printr-o hotărâre a Tribunalului de Stat.

3. Dacă Președintele Dietei este în imposibilitatea de exercitare a atribuțiilor de Președinte al Republicii, aceste îndatoriri sunt atribuite Președintelui Senatului.

4. Persoana care exercită temporar funcția de Președinte al Republicii nu poate decide dizolvarea Dietei.

Art. 132

Președintele Republicii nu își poate asuma alte atribuții și nici exercita alte funcții publice, cu excepția celor în legătură cu exercițiul funcției sale.

Art. 133

1. Ca reprezentant al statului în politica externă, Președintele Republicii:
  1. ratifică și denunță acordurile internaționale, informând Dieta și Senatul;
  2. acreditează și recheamă reprezentanții diplomatici ai Poloniei în alte state și de pe lângă organizațiile internaționale;
  3. primește scrisorile de acreditare și de rechemare ale reprezentanților diplomatici ai altor state și de pe lângă organizații internaționale acreditate pe lângă el.

2. Președintele Republicii, înainte de ratificarea unui tratat internațional, poate cere Tribunalului Constituțional să se pronunțe în legătură cu constituționalitatea acestuia

3. Președintele Republicii cooperează cu Prim-ministrul și ministrul de resort în politica externă.

Art. 134

1. Președintele Republicii este Comandantul Suprem al Forțelor Armate ale Republicii Polone.

2. Pe timp de pace, Președintele Republicii exercită funcția de Comandant Suprem al Forțelor Armate prin intermediul Ministerului Apărării Naționale.

3. Președintele Republicii numește, pentru o perioadă limitată de timp, Șeful Statului Major și comandanții diferitelor arme. Durata mandatului, procedura și modalitățile de demitere din funcție înainte de terminarea mandatului sunt prevăzute prin lege.

4. Pe timp de război, Președintele Republicii numește, la propunerea Prim-ministrului, Comandantul Forțelor Armate. Conform aceluiași proceduri, el îl poate demite pe Comandantul Forțelor Armate. Atribuțiile Comandantului Forțelor Armate, precum și principiile de subordonare față de organele constituționale ale Republicii Polone se stabilesc prin lege.

5. Președintele Republicii, la propunerea Ministrului Apărării Naționale, conferă gradele militare conform prevederilor legii.

6. Autoritatea Președintelui Republicii de comandă supremă a forțelor armate este reglementată în detaliu de lege.

Art. 135

Consiliul de securitate națională este organul consultativ al Președintelui Republicii în domeniul securității interne și externe.

Art. 136

În eventualitatea unei amenințări externe îndreptată direct împotriva statului, Președintele Republicii ordonă, la cererea Prim-ministrului, mobilizarea parțială sau generală și angajarea forțelor armate pentru apărarea Republicii Polone.

Art. 137

Președintele Republicii acordă cetățenia poloneză și aprobă renunțarea la aceasta.

Art. 138

Președintele Republicii conferă ordine și decorații.

Art. 139

Președintele Republicii are drept de grațiere. Persoanele care au fost condamnate de Tribunalul de Stat nu pot beneficia de dreptul de grațiere.

Art. 140

Președintele Republicii poate adresa mesaje Dietei, Senatului și Adunării Naționale. Aceste mesaje nu pot constitui obiectul unor dezbateri.

Art. 141

1. Președintele Republicii poate să convoace Consiliul de Cabinet pentru a delibera în chestiuni de importanță particulară. Consiliul de Cabinet este alcătuit din Consiliul de Miniștri, ale cărui dezbateri sunt prezidate de Președintele Republicii.

2. Consiliul de Cabinet nu are atribuțiile Consiliului de Miniștri.

Art. 142

1. Președintele Republicii emite hotărâri și decrete conform principiilor enunțate de articolele 92 și 93.

2. Președintele Republicii emite decizii în chestiunile privitoare la exercitarea celorlalte atribuții care îi revin.

Art. 143

Cancelaria Prezidențială este organul auxiliar al Președintelui Republicii. Președintele Republicii adoptă statutul Cancelariei Prezidențiale și îl numește și revocă pe șeful acesteia.

Art. 144

1. Președintele Republicii emite acte oficiale în exercitarea atribuțiilor sale constituționale și legale.

2. Pentru a fi considerate valide, actele oficiale ale Președintelui Republicii trebuie să fie contrasemnate de Prim-ministru, care își asumă astfel răspunderea în fața Dietei.

3. Prevederile alineatului 2 nu se aplică următoarelor acte:
  1. convocarea de alegeri pentru Dietă și Senat;
  2. convocarea primei ședințe a Dietei și a Senatului nou-alese;
  3. dizolvarea Dietei în cazurile prevăzute de Constituție;
  4. inițiativa legislativă;
  5. inițierea referendumului național;
  6. promulgarea sau refuzul de a promulga o lege;
  7. decizia de a publica o lege sau un tratat internațional în Monitorul Oficial al Republicii Polone (*Dziennik Ustaw*);
  8. adresarea unui mesaj Dietei, Senatului și Adunării Naționale;
  9. sesizarea Tribunalului Constituțional;
  10. propunerea efectuării unui control de către Camera Supremă de Control;
  11. desemnarea și numirea Prim-ministrului;
  12. acceptarea demisiei Consiliului de Miniștri și obligarea acestuia să-și exercite temporar atribuțiile;
  13. propunerea înaintată Dietei de a angaja răspunderea ministerială a unui membru al Consiliului de Miniștri în fața Tribunalului de Stat;
  14. revocarea unui ministru împotriva căruia Dieta a adoptat o moțiune de cenzură;
  15. convocarea Consiliului Cabinetului;
  16. conferirea de ordine și distincții;
  17. numirea judecătorilor;
  18. exercitarea dreptului de grațiere;
  19. acordarea cetățeniei poloneze și aprobarea renunțării la aceasta;
  20. numirea Prim-președintelui Curții Supreme;
  21. numirea Președintelui și a Vicepreședintelui Tribunalului Constituțional;
  22. numirea Președintelui Curții Supreme Administrative;
  23. numirea președinților Curții Supreme și a vicepreședinților Curții Supreme Administrative;
  24. propunerea adresată Dietei de numire a Guvernatorului Băncii Naționale a Poloniei;
  25. numirea membrilor Consiliului pentru Politică Monetară;
  26. numirea și revocarea membrilor Consiliului de Securitate Națională;
  27. numirea membrilor Consiliului Național al Radiodifuziunii și Televiziunii;
  28. stabilirea statutului Cancelariei Prezidențiale și numirea și revocarea Șefului Cancelariei Prezidențiale.
  29. emiterea de decrete conform principiilor stabilite la articolul 93;
  30. demisia din funcția de Președinte al Republicii.

Art. 145

1. Președintele Republicii poate fi tras la răspundere în fața Tribunalului de Stat pentru încălcarea Constituției sau a legii ori pentru comiterea unei infracțiuni.

2. Punerea sub acuzare a Președintelui Republicii poate interveni prin adoptarea unei hotărâri cu majoritatea a cel puțin două treimi din numărul membrilor Adunării Naționale, la solicitarea a cel puțin 140 de membri ai Adunării.

3. Președintele Republicii este suspendat din funcție în ziua adoptării hotărârii privind punerea sa sub acuzare în fața Tribunalului de Stat. Prevederile articolului 131 se aplică în mod corespunzător.

CAPITOLUL VI

Consiliul de Miniștri și administrația guvernamentală

Art. 146

1. Consiliul de Miniștri conduce politica internă și externă a Republicii Polone.
2. Consiliul de Miniștri gestionează afacerile privind politica statului, care nu sunt de competența altor organe de stat sau colectivități teritoriale.
3. Consiliul de Miniștri conduce activitatea aparatului de lucru guvernamental.
4. În limitele și conform principiilor prevăzute de Constituție și de legi, Consiliul de Miniștri, în mod special:
  1. asigură implementarea legilor;
  2. emite hotărâri;
  3. coordonează și supervizează activitatea organelor administrației de stat;
  4. protejează interesele Trezoreriei de Stat;
  5. adoptă proiectul bugetului de stat;
  6. supervizează implementarea bugetului de stat și emite o hotărâre privind încheierea conturilor publice și un proces-verbal privind execuția bugetară;
  7. asigură securitatea internă a statului și ordinea publică;
  8. asigură securitatea externă a statului;
  9. exercită controlul general în domeniul relațiilor cu alte state și cu alte organizații internaționale;
  10. încheie acorduri internaționale supuse ratificării, aprobă și denunță alte acorduri internaționale;
  11. exercită controlul general în domeniul apărării naționale și stabilește anual numărul de cetățeni chemați să efectueze serviciul militar activ;
  12. stabilește organizarea și procedura de lucru proprie.

Art. 147

1. Consiliul de Miniștri este alcătuit din Președintele Consiliului de Miniștri (Prim-ministru) și miniștri.

2. Vicepreședinții Consiliului de Miniștri (viceprim-miniștrii) pot, de asemenea, să fie numiți dintre membrii Consiliului de Miniștri.

3. Prim-ministrul și viceprim-miniștrii pot, de asemenea, exercita funcțiile unui ministru.

4. Președinții comisiilor prevăzute de lege pot, de asemenea, avea calitatea de membru al Consiliului de Miniștri.

Art. 148

Prim-ministrul:

1. reprezintă Consiliul de Miniștri;
2. conduce lucrările Consiliului de Miniștri;
3. emite ordine;
4. asigură implementarea politicilor Consiliului de Miniștri împreună cu normele metodologice de aplicare a acestora;
5. coordonează și supraveghează activitatea membrilor Consiliului de Miniștri;
6. exercită supravegherea administrațiilor locale, în limitele și cu respectarea prevederilor constituționale și ale legilor în materie.
7. este autoritatea ierarhic superioară tuturor angajaților din aparatul guvernamental.

Art. 149

1. Miniștrii de resort din aparatul de lucru guvernamental îndeplinesc sarcinile încredințate de Prim-ministru. Domeniul de activitate al unui ministru de resort din aparatul de lucru guvernamental este prevăzut prin lege.

2. Ministrul de resort din aparatul de lucru guvernamental emite ordine. Consiliul de Miniștri, la cererea Prim-ministrului, poate abroga un ordin sau o hotărâre a unui minister.

3. Prevederile care reglementează activitatea unui ministru de resort din aparatul de lucru guvernamental se aplică, după caz, și președinților comisiilor la care face referire articolul 147, alineatul 4.

Art. 150

Un membru al Consiliului de Miniștri nu poate exercita o activitate contrară funcțiilor sale publice.

Art. 151

Prim-ministrul, viceprim-ministrul și miniștrii depun următorul jurământ în fața Președintelui Republicii:

„Acceptând numirea în funcția de Prim-ministru (Viceprim-ministru, ministru) jur în mod solemn să respect Constituția și legile Republicii Polone, iar bunurile patriei și prosperitatea cetățenilor ei vor constitui tot timpul suprema mea obligație.”

Jurământul poate conține, de asemenea, următoarele cuvinte: „Așa să-mi ajute Dumnezeu.”

Art. 152

1. Voievodul este reprezentantul Consiliului de Miniștri în voievodat.
2. Procedura de numire sau demitere a voievodului, precum și domeniul său de responsabilitate sunt prevăzute prin lege.

Art. 153

1. În vederea garantării desfășurării unei activități profesionale, demne, imparțiale și politic neutre, există un corp de funcționari publici în cadrul aparatului de lucru guvernamental.
2. Prim-ministrul conduce corpul funcționarilor publici.

Art. 154

1. Președintele Republicii numește Prim-ministrul care propune alcătuirea unui Consiliu de Miniștri. Președintele Republicii numește Prim-ministrul și pe ceilalți membri ai Consiliului de Miniștri în termen de 14 zile de la prima sesiune a Dietei sau de la acceptarea demisiei Consiliului de Miniștri aflat anterior în funcție și asistă la depunerea jurământului de către noul Consiliu de Miniștri format.

2. Prim-ministrul, în termen de 14 zile de la data numirii sale de către Președintele Republicii, prezintă Dietei un program de guvernare al Consiliului de Miniștri, împreună cu o moțiune de obținere a unui vot de încredere. Dieta acordă votul de încredere cu votul majorității membrilor săi și în prezența a cel puțin jumătate din numărul deputaților.

3. Dacă numirea Consiliului de Miniștri nu a fost făcută conform prevederilor alineatului 1 sau dacă acesta nu a obținut un vot de încredere în conformitate cu dispozițiile alineatului 2, Dieta, în termen de 14 zile de la expirarea perioadei prevăzute de alineatele 1 și 2, desemnează Prim-ministrul, precum și membrii Consiliului de Miniștri la propunerea acestuia, cu votul majorității membrilor Dietei și în prezența a cel puțin jumătate din numărul deputaților. Președintele Republicii numește Consiliul de Miniștri astfel desemnat și asistă la depunerea jurământului de către membrii acestuia.

Art. 155

1. Dacă numirea Consiliului de Miniștri nu a fost făcută conform prevederilor articolului 154, alineatul 3, Președintele Republicii numește, într-un termen de 14 zile, Prim-ministrul și, la cererea sa, pe ceilalți membri ai Consiliului de Miniștri. Dieta acordă Consiliului de Miniștri, în termen de 14 zile de la numirea acestuia de Președintele Republicii, votul său de încredere în prezența a cel puțin jumătate din numărul deputaților.

2. Dacă votul de încredere nu a fost acordat Consiliului de Miniștri conform prevederilor alineatului 1, Președintele Republicii dizolvă Dieta și organizează alegeri anticipate.

Art. 156

1. Membrii Consiliului de Miniștri răspund în fața Tribunalului de Stat pentru încălcarea prevederilor Constituției și ale legilor, precum și pentru faptele penale săvârșite în exercițiul funcției lor.

2. Dieta votează, la propunerea Președintelui Republicii sau a unui număr de cel puțin 115 deputați, o hotărâre de tragere la răspundere a unui membru al Consiliului de Miniștri în fața Tribunalului de Stat cu o majoritate de trei cincimi din numărul deputaților.

Art. 157

1. Membrii Consiliului de Miniștri sunt solidar responsabili în fața Dietei pentru activitatea Consiliului de Miniștri.

2. Membrii Consiliului de Miniștri sunt individual responsabili în fața Dietei pentru aspectele care sunt de competența lor sau care le sunt încredințate de Prim-ministru.

Art. 158

1. Dieta adoptă o moțiune de cenzură împotriva Consiliului de Miniștri cu votul majorității deputaților, la cererea unui număr de cel puțin 46 de deputați, moțiune care va indica numele candidatului la funcția de Prim-ministru. Dacă moțiunea de cenzură este adoptată de Dietă, Președintele Republicii acceptă demisia Consiliului de Miniștri și numește un nou Prim-ministru propus de Dietă și, la cererea acestuia, pe ceilalți membri ai Consiliului de Miniștri și asistă la depunerea jurământului de către aceștia.

2. Moțiunea de cenzură specificată la alineatul 1 trebuie supusă votului nu mai târziu de șapte zile de la data depunerii ei. O nouă moțiune poate fi depusă cel mai devreme după expirarea termenului de trei luni de la data depunerii primei moțiuni. O nouă moțiune poate fi depusă înainte de expirarea termenului de trei luni, dacă este inițiată de un număr de cel puțin 115 deputați.

Art. 159

1. Dieta poate vota o moțiune de cenzură împotriva unui singur ministru. O astfel de moțiune poate fi depusă de un număr de cel puțin 69 de deputați. Prevederile articolului 158, alineatul 2 se aplică în mod corespunzător.

2. Președintele Republicii revocă ministrul împotriva căruia Dieta a adoptat o moțiune de cenzură cu votul majorității deputaților.

Art. 160

Prim-ministrul poate cere Dietei acordarea unui vot de încredere pentru activitatea Consiliului de Miniștri. Acordarea unui vot de încredere Consiliului de Miniștri se face cu votul majorității deputaților.

Art. 161

Președintele Republicii, la cererea Prim-ministrului, remaniază Consiliul de Miniștri.

Art. 162

1. Prim-ministrul prezintă demisia Consiliului de Miniștri în prima ședință a Dietei nou-alese.

2. Prim-ministrul prezintă Dietei demisia Consiliului de Miniștri în următoarele situații:

1. Dieta nu acordă un vot de încredere Consiliului de Miniștri;
2. împotriva Consiliului de Miniștri a fost adoptată o moțiune de cenzură;
3. Prim-ministrul însuși a demisionat din funcție.

3. Președintele Republicii, când acceptă demisia Consiliului de Miniștri, prelungește mandatul acestuia până la numirea unui nou Consiliu de Miniștri.

4. Președintele Republicii poate, în situațiile prevăzute la alineatul 2, punctul 3, să refuze acceptarea demisiei Consiliului de Miniștri.

CAPITOLUL VII

Administrația locală

Art. 163

Administrațiile publice locale exercită îndatoririle publice care nu sunt de competența organelor altor autorități publice, conform prevederilor Constituției sau altor legi în materie.

Art. 164

1. Comuna (gmina) este unitatea administrativă de bază a administrației locale.

2. Alte unități ale administrației publice regionale și/sau locale sunt prevăzute de lege.

3. Comuna îndeplinește toate atribuțiile administrației locale care nu sunt rezervate altor unități ale administrației locale.

Art. 165

1. Unitățile administrației publice locale au personalitate juridică. Acestea se bucură de dreptul de proprietate și de alte drepturi patrimoniale.

2. Unitățile autonome ale administrației publice locale se bucură de protecție jurisdicțională.

Art. 166

1. Unitățile autonome ale administrației locale îndeplinesc și sunt direct responsabile de misiunile publice al căror scop este satisfacerea nevoilor colectivității.

2. În situația în care interesul statului o cere, legea le poate cere unităților administrației locale să ducă la îndeplinire alte atribuții publice. Legea stabilește procedura de transfer și modalitățile de îndeplinire a acestor atribuții delegate.

3. Instanțele de contencios administrativ soluționează litigiile jurisdicționale dintre unitățile administrației locale și unitățile administrației guvernamentale.

Art. 167

1. Participarea la repartizarea fondurilor publice este garantată unităților administrației publice locale în mod proporțional cu sarcinile alocate.

2. Veniturile unităților administrației publice locale constau în venituri proprii, precum și în subvenții generale și garanții specifice de la bugetul de stat.

3. Sursele de venituri pentru unitățile administrației publice locale sunt stabilite de lege.

4. Schimbările în privința activităților și atribuțiilor unităților administrației publice locale antrenează modificări în repartizarea veniturilor publice.

Art. 168

În limitele stabilite de lege, unitățile administrației publice locale au dreptul de a stabili nivelul impozitelor și taxelor locale.

Art. 169

1. Unitățile administrației publice locale își îndeplinesc atribuțiile prin organele deliberative și executive.

2. Organele deliberative sunt alese prin vot universal, direct, egal și secret. Principiile și procedura de prezentare a candidaților și de derulare a alegerilor, precum și condițiile de validare a alegerilor sunt prevăzute de lege.

3. Principiile și procedura de alegere și revocare a organelor executive ale unităților administrației publice locale sunt prevăzute de lege.

4. Organele deliberative stabilesc, în limitele prevăzute de lege, organizarea internă a unităților administrației publice locale.

Art. 170

Membrii colectivității teritoriale autonome pot decide pe calea referendumului, chestiunile privind colectivitatea, în special dizolvarea organului administrației locale ales prin vot direct. Principiile și procedura organizării referendumului local sunt stabilite prin lege.

Art. 171

1. Acțiunile unităților administrației publice locale sunt supuse controlului legalității.

2. Organele care efectuează controlul acțiunilor unităților administrației publice locale sunt Prim-ministrul și voievozii, iar în privința chestiunilor financiare camerele regionale de control financiar.

3. La solicitarea Prim-ministrului, Dieta poate dizolva organul deliberativ al administrației publice locale, în situația în care acesta încalcă în mod flagrant Constituția sau legile.

Art. 172

1. Unitățile administrației publice locale pot forma asociații.
2. Unitățile administrației publice locale au dreptul de a adera la asociațiile internaționale ale comunităților locale și regionale, precum și de a coopera cu comunitățile locale și regionale ale altor state.
3. Principiile legate de exercitarea drepturilor la care fac referire alineatele 1 și 2 de către unitățile administrației publice locale sunt stabilite prin lege.

CAPITOLUL VIII

Instanțele judecătorești și tribunalele

Art. 173

Instanțele judecătorești și tribunalele constituie o putere separată și independentă de celelalte puteri în stat.

Art. 174

Instanțele judecătorești și tribunalele pronunță hotărâri în numele Republicii Polone.

PL

*Instanțele judecătorești***Art. 175**

1. În Republica Polonă înfăptuirea justiției este realizată de Curtea Supremă, instanțele judecătorești de drept comun, instanțele de contencios administrativ și instanțele militare.
2. Instanțele judecătorești extraordinare sau procedurile sumare de judecare pot fi instituite numai pe timp de război.

Art. 176

1. Procedura judiciară cuprinde minimum două grade de jurisdicție.
2. Structura organizatorică și de competență, precum și procedura judiciară sunt stabilite prin lege.

Art. 177

Instanțele judecătorești de drept comun înfăptuiesc justiția în toate cauzele, cu excepția celor care prin lege sunt atribuite altor instanțe.

Art. 178

1. Judecătorii, în exercițiul funcțiilor lor, sunt independenți și se supun numai Constituției și legilor.

2. Judecătorii au condiții de lucru și remunerații garantate, corespunzătoare cu onorabilitatea funcțiilor îndeplinite și pe măsura îndatoririlor asumate.

3. Judecătorii nu pot fi afiliați niciunui partid politic sau sindicat și nici nu pot exercita o activitate incompatibilă cu principiul independenței instanțelor judecătorești și a judecătorilor.

Art. 179

Judecătorii sunt numiți de Președintele Republicii la propunerea Consiliului Național al Magistraturii, pentru o perioadă nedeterminată de timp.

Art. 180

1. Judecătorii sunt inamovibili.

2. Un judecător nu poate fi revocat sau suspendat din funcție, transferat la o altă instanță sau într-o altă funcție împotriva voinței sale, decât în temeiul unei hotărâri judecătorești și numai în cazurile prevăzute de lege.

3. Un judecător poate fi pensionat pentru caz de boală sau infirmitate care împiedică exercitarea funcțiilor de către acesta. Aplicarea procedurii în asemenea cazuri și căile de atac împotriva unor astfel de decizii se stabilesc prin lege.

4. Prin lege se stabilește limita de vârstă la care un judecător poate cere pensionarea.

5. În caz de modificare a organizării judiciare sau de schimbare a competențelor teritoriale a instanțelor judecătorești, un judecător nu poate fi transferat la o altă instanță sau pensionat decât cu păstrarea completă a remunerației sale.

Art. 181

Angajarea răspunderii penale sau privarea de libertate a unui judecător nu pot interveni decât prin hotărârea unei instanțe judecătorești stabilite prin lege. Un judecător nu poate fi reținut sau arestat, cu excepția cazurilor de flagrant delict, situație în care reținerea acestuia se impune pentru derularea corespunzătoare a procedurilor legale. Reținerea este adusă imediat la cunoștință președintelui instanței judecătorești competente care poate decide punerea în libertate fără întârziere a persoanei reținute.

Art. 182

Prin lege se stabilește participarea cetățenilor la înfăptuirea justiției.

Art. 183

1. Curtea Supremă exercită controlul jurisdicțional asupra hotărârilor emise de instanțele judecătorești de drept comun și cele militare.

2. Curtea Supremă are și alte competențe prevăzute în Constituție și alte legi.

3. Președintele Republicii numește pentru o perioadă de șase ani Prim-președintele Curții Supreme, ales dintre candidații propuși de Adunarea generală a judecătorilor Curții Supreme.

Art. 184

Curtea Supremă Administrativă și alte instanțe de contencios administrativ exercită, în limitele prevăzute de lege, controlul activității administrației publice. Acest control se extinde și asupra legalității hotărârilor administrațiilor publice locale și a actelor normative ale organelor din teritoriu ale administrației guvernamentale.

Art. 185

Președintele Curții Supreme Administrative este numit de Președintele Republicii pentru o perioadă de șase ani, fiind ales dintre candidații propuși de Adunarea generală a judecătorilor Curții Supreme Administrative.

Art. 186

1. Consiliul Național al Magistraturii veghează la independența instanțelor judecătorești și a judecătorilor.
2. Consiliul Național al Magistraturii poate cere Tribunalului Constituțional să se pronunțe cu privire la constituționalitatea unor acte normative, în măsura în care acestea privesc independența instanțelor judecătorești și a judecătorilor.

Art. 187

1. Consiliul Național al Magistraturii este alcătuit din:
  1. Prim-președintele Curții Supreme, Ministrul Justiției, Președintele Curții Supreme Administrative și o persoană numită de Președintele Republicii;
  2. 15 judecători aleși dintre judecătorii Curții Supreme, ai instanțelor judecătorești de drept comun, ai instanțelor de contencios administrativ și ai instanțelor judecătorești militare;
  3. patru membri aleși de Dietă din rândul deputaților și doi membri aleși de Senat din rândul senatorilor.
2. Consiliul Național al Magistraturii își alege dintre membrii săi Președintele și pe cei doi vicepreședinți.
3. Durata mandatului membrilor aleși în Consiliul Național al Magistraturii este de patru ani.
4. Organizarea, sfera de activitate și procedura Consiliului Național al Magistraturii, precum și modalitățile de alegere a membrilor săi sunt prevăzute de lege.

*Tribunalul Constituțional***Art. 188**

Competențele Tribunalului Constituțional sunt următoarele:

1. se pronunță asupra constituționalității legilor și acordurilor internaționale;

2. se pronunță asupra constituționalității legilor de ratificare a acordurilor internaționale a căror ratificare este anterior aprobată printr-o lege specială;
3. se pronunță asupra constituționalității actelor normative emise de organele centrale de stat, a acordurilor internaționale ratificate și a legilor;
4. se pronunță asupra constituționalității scopurilor sau activităților partidelor politice;
5. soluționează plângerile privind încălcarea drepturilor constituționale, astfel cum este specificat la articolul 79, alineatul 1.

Art. 189

Tribunalul Constituțional soluționează conflictele de competență dintre autoritățile constituționale centrale ale statului.

Art. 190

1. Hotărârile Tribunalului Constituțional au caracter general obligatoriu și sunt definitive.

2. Hotărârile Tribunalului Constituțional luate în îndeplinirea atribuțiilor prevăzute de articolul 188 sunt publicate imediat în Monitorul Oficial în care a fost publicat actul normativ controlat din punct de vedere constituțional. Dacă un act normativ verificat nu a fost publicat, hotărârea Tribunalului Constituțional este publicată în Monitorul Oficial al Republicii Polone.

3. Hotărârile Tribunalului Constituțional sunt general obligatorii de la data publicării lor, deși Tribunalul Constituțional poate stabili un alt termen de la care actul normativ declarat neconstituțional să-și piardă caracterul obligatoriu. Acest termen nu poate depăși 18 luni pentru o lege sau 12 luni pentru un alt act normativ. În cazul unor hotărâri de impunere a unor obligații fiscale nereglementate de legea bugetului, Tribunalul Constituțional stabilește data scoaterii lor din vigoare, după primirea avizului Consiliului de Miniștri.

4. În baza deciziei Tribunalului Constituțional privind neconformitatea cu Constituția, cu un acord internațional sau cu actul normativ în baza căruia a fost pronunțată o hotărâre judecătorească definitivă, o hotărâre administrativă definitivă sau o hotărâre care face referire la un alt aspect, se poate redeschide procedura de anulare a unei hotărâri sau de rejudecare pentru acordarea unei alte soluții, conform principiilor și modalităților prevăzute de prevederile aplicabile procedurii în cauză.

5. Hotărârile Tribunalului Constituțional se pronunță cu majoritate de voturi.

Art. 191

1. Cererile privind controlul actelor vizate de articolul 188 pot fi înaintate Tribunalului Constituțional de către:

1. Președintele Republicii, Președintele Dietei, Președintele Senatului, Prim-ministru, 50 de deputați, 30 de senatori, Prim-președintele

- Curții Supreme, Președintele Curții Supreme Administrative, Procurorul General, Președintele Camerei Supreme de Control și Comisarul pentru protecția drepturilor civile;
2. Consiliul Național al Magistraturii, conform prevederilor articolului 186, alineatul 2;
  3. organele deliberative ale unităților administrației publice locale;
  4. organele naționale ale sindicatelor și organele naționale ale organizațiilor angajatorilor și ale organizațiilor profesionale;
  5. bisericile și organizațiile religioase;
  6. persoanele vizate de articolul 79, în limitele stabilite de lege.
2. Organismele specificate la alineatul 1, punctele 3 – 5, pot depune o asemenea cerere dacă actul normativ vizează chestiuni din domeniul lor de activitate.

Art. 192

Cererea care vizează chestiunile la care face referire articolul 189 poate fi înaintată Tribunalului Constituțional de către Președintele Republicii, Președintele Dietei, Președintele Senatului, Prim-ministru, Prim-președintele Curții Supreme, Președintele Curții Supreme Administrative și Președintele Camerei Supreme de Control.

Art. 193

Orice instanță poate supune atenției Tribunalului Constituțional o problemă juridică privind conformitatea actului normativ cu Constituția, cu tratatele internaționale ratificate sau cu legea, atunci când de răspunsul la această problemă depinde soluția dată de această instanță.

Art. 194

1. Tribunalul Constituțional este alcătuit din 15 judecători aleși în mod individual de Dietă pentru un mandat de nouă ani dintre persoanele care sunt recunoscute pentru competențele lor juridice. Realegerea acestora în cadrul Curții nu este permisă.

2. Președintele și vicepreședintele Tribunalului Constituțional sunt numiți de Președintele Republicii dintre candidații propuși de Adunarea Generală a Judecătorilor Curții Constituționale.

Art. 195

1. Judecătorii Tribunalului Constituțional sunt independenți în exercițiul funcțiilor lor și se supun doar Constituției.

2. Judecătorii Tribunalului Constituțional au condiții de angajare și de remunerare garantate, corespunzătoare cu gradul funcțiilor lor și cu atribuțiile care le revin.

3. Pe perioada exercitării funcțiilor lor, judecătorii Tribunalului Constituțional nu se pot afilia niciunui partid politic sau sindicat și nici nu pot exercita

o activitate publică incompatibilă cu principiul independenței instanțelor judecătorești și judecătorilor.

Art. 196

Judecătorii Tribunalului Constituțional nu pot fi trași la răspundere penală sau privați de libertate fără acordul prealabil al Curții Constituționale. Un judecător nu poate fi reținut sau arestat, cu excepția cazurilor de flagrant delict, situație în care reținerea acestuia se impune pentru derularea corespunzătoare a procedurilor legale. Președintele Tribunalului Constituțional este anunțat fără întârziere cu privire la o asemenea reținere, acesta putând ordona punerea imediată în libertate a deținutului.

Art. 197

Organizarea Tribunalului Constituțional, precum și procedura de sesizare a acestuia, sunt stabilite prin lege.

Tribunalul de Stat

Art. 198

1. Președintele Republicii, Președintele și membrii Consiliului de Miniștri, Președintele Băncii Naționale a Poloniei, Președintele Camerei Supreme de Control, membrii Consiliului Național al Radiodifuziunii și Televiziunii, persoanele cărora Prim-ministrul le-a încredințat conducerea unui minister, precum și Comandantul Suprem al Forțelor Armate, sunt responsabili din punct de vedere constituțional în fața Tribunalului de Stat în cazul nerespectării Constituției sau a legilor în exercițiul funcțiilor lor.

2. Deputații și senatorii sunt, de asemenea, responsabili din punct de vedere constituțional în fața Tribunalului de Stat, conform procedurii prevăzute de articolul 107.

3. Legea stabilește pedepsele pronunțate de Tribunalul Statului.

Art. 199

1. Tribunalul de Stat este alcătuit dintr-un Președinte, doi vicepreședinți și 16 membri aleși de Dietă fără ca aceștia să fie deputați sau senatori, pe durata mandatului Dietei. Vicepreședinții Tribunalului și cel puțin jumătate dintre membrii Tribunalului de Stat trebuie să îndeplinească condiții de calificare profesională necesare pentru a fi judecători.

2. Prim-președintele Curții Supreme este Președintele Tribunalului de Stat.

3. În exercițiul funcțiilor lor de judecători ai Tribunalului, membrii Tribunalului de Stat sunt independenți și se supun doar Constituției și legilor.

Art. 200

Membrii Tribunalului de Stat nu pot fi trași la răspundere penală și nici nu pot fi privați de libertate fără acordul prealabil al Tribunalului de Stat. Membrii

Tribunalului de Stat pot fi reținuți sau arestați doar dacă, în caz de flagrant delict, reținerea acestora se impune pentru derularea firească a procedurii legale. Președintele Tribunalului de Stat este informat de îndată cu privire la o asemenea reținere și poate decide eliberarea imediată a persoanei reținute.

Art. 201

Organizarea Tribunalului de Stat și procedura de sesizare a acestuia sunt stabilite prin lege.

CAPITOLUL IX

Organele de control al statului și pentru protecția drepturilor

Camera Supremă de Control

Art. 202

1. Camera Supremă de Control este organul suprem de control al statului.
2. Camera Supremă de Control este subordonată Dietei.
3. Camera Supremă de Control funcționează pe principiul colegialității.

Art. 203

1. Camera Supremă de Control auditează activitatea organelor administrației guvernamentale, a Băncii Naționale a Poloniei, a persoanelor juridice de stat și a altor organisme de stat din punctul de vedere al legalității, al bunei gestionări economice, al eficacității și al probității.

2. Camera Supremă de Control poate audita activitatea organelor administrației publice locale, a persoanelor juridice comunale și a altor organisme comunale, din punctul de vedere al legalității, al bunei gestionări economice și al probității.

3. Camera Supremă de Control poate audita, de asemenea, din punctul de vedere al legalității și al bunei gestionări economice, activitatea altor organisme și entități economice, în măsura în care acestea utilizează bunurile sau resursele statului ori ale comunelor sau achită obligații financiare față de stat.

Art. 204

1. Camera Supremă de Control prezintă Dietei:
  1. o analiză a implementării bugetului de stat și a finalității politicii monetare;
  2. un aviz în privința votului de acceptare a înregistrărilor contabile pentru exercițiul financiar precedent, prezentat de Consiliul de Miniștri;
  3. informații privind rezultatele auditului, concluziile și intervențiile prevăzute de lege.
2. Camera Supremă de Control prezintă Dietei un raport anual privind activitatea sa.

Art. 205

1. Președintele Camerei Supreme de Control este numit de către Dietă cu acordul Senatului pentru o perioadă de șase ani; mandatul său poate fi înnoit doar o singură dată.

2. Președintele Camerei Supreme de Control nu poate exercita nicio altă funcție, cu excepția celei de cadru didactic în învățământul superior și nici nu poate exercita vreo altă activitate profesională.

3. Președintele Camerei Supreme de Control nu poate aparține niciunui partid politic sau sindicat și nici nu poate exercita vreo activitate publică incompatibilă cu demnitatea funcției îndeplinite.

Art. 206

Președintele Camerei Supreme de Control nu poate fi tras la răspundere penală, și nici nu poate fi lipsit de libertate fără acordul prealabil al Dietei. Președintele Camerei Supreme de Control nu poate fi nici reținut, nici arestat, cu excepția cazului când a fost prins în flagrant delict și când reținerea sa este necesară pentru desfășurarea firească a procedurii legale. Președintele Dietei este informat fără întârziere în privința unei asemenea rețineri și poate decide eliberarea imediată a persoanei reținute.

Art. 207

Legea stabilește organizarea și procedura de lucru ale Camerei Supreme de Control.

*Comisarul pentru Protecția Drepturilor Civile***Art. 208**

1. Comisarul pentru protecția drepturilor civile este apărătorul libertăților și drepturilor omului și ale cetățeanului, prevăzute de Constituție și de alte acte normative.

2. Competențele și procedura de lucru ale Comisarului pentru protecția drepturilor civile sunt stabilite prin lege.

Art. 209

1. Comisarul pentru protecția drepturilor civile este numit de Dietă, cu acordul Senatului, pe o perioadă de cinci ani.

2. Comisarul pentru protecția drepturilor civile nu poate exercita nicio altă funcție, cu excepția celei de cadru didactic în învățământul superior și nici nu poate desfășura vreo altă activitate profesională.

3. Comisarul pentru protecția drepturilor civile nu poate fi membru al unui partid politic sau sindicat și nici nu poate desfășura o activitate publică incompatibilă cu funcția îndeplinită.

Art. 210

În desfășurarea activităților sale, Comisarul pentru protecția drepturilor civile funcționează independent de celelalte organe ale statului și răspunde doar în fața Dietei, conform principiilor stabilite prin lege.

Art. 211

Comisarul pentru protecția drepturilor civile nu poate fi tras la răspundere penală și nici nu poate fi lipsit de libertate decât cu acordul prealabil al Dietei. Comisarul pentru protecția drepturilor civile nu poate fi reținut sau arestat, cu excepția cazurilor de flagrant delict, situație în care reținerea acestuia se impune pentru derularea corespunzătoare a procedurilor legale. Președintele Dietei este informat de îndată în privința oricărei rețineri și poate ordona eliberarea imediată a persoanei reținute.

Art. 212

Comisarul pentru protecția drepturilor civile informează anual Dieta și Senatul în legătură cu activitatea sa și emite rapoarte cu privire la gradul de respectare a libertăților și drepturilor omului și ale cetățeanului.

PL

*Consiliul Național pentru Radiodifuziune și Televiziune***Art. 213**

1. Consiliul Național pentru Radiodifuziune și Televiziune veghează la apărarea libertății de exprimare, a libertății de informare, precum și a interesului public în domeniul radiodifuziunii și televiziunii.

2. Consiliul Național pentru Radiodifuziune și Televiziune emite hotărâri și, în cazuri individuale, adoptă decizii.

Art. 214

1. Membrii Consiliului Național pentru Radiodifuziune și Televiziune sunt numiți de Dietă, de Senat și de Președintele Republicii.

2. Un membru al Consiliului Național pentru Radiodifuziune și Televiziune nu poate fi membru al unui partid politic sau sindicat și nici nu poate exercita vreo activitate publică incompatibilă cu demnitatea funcției îndeplinite.

Art. 215

Principiile de activitate și procedura de lucru ale Consiliului Național pentru Radiodifuziune și Televiziune, organizarea sa și prevederile detaliate de numire a membrilor săi se stabilesc prin lege.

CAPITOLUL X **Finanțele publice**

Art. 216

1. Resursele financiare alocate în scopuri publice sunt colectate și distribuite în modalitățile prevăzute de lege.

2. Achiziția, înstrăinarea sau grevarea de sarcini a imobilelor, participațiilor sau a acțiunilor, precum și emisia de valori de Trezoreria de Stat, de către Banca Națională a Poloniei sau de alte organisme de stat se fac conform principiilor și în acord cu procedurile definite de lege.

3. Instituirea oricărui monopol se stabilește prin lege.

4. Contractarea de împrumuturi, precum și acordarea de garanții și cauțiuni de către stat se fac în conformitate cu principiile și procedurile prevăzute de lege.

5. Nu este permisă contractarea de împrumuturi și nici acordarea de garanții și cauțiuni financiare care ar putea face ca datoria publică națională să depășească trei cincimi din valoarea produsului intern brut anual. Metoda de calcul a valorii produsului intern brut anual și a datoriei publice naționale se stabilește prin lege.

Art. 217

Legea stabilește baza de impozitare, precum și alte contribuții publice, specificând contribuabilii și limitele de impozitare, principiile de acordare a scutiților de impozit, împreună cu categoriile de contribuabili scutiți de la plata impozitelor.

Art. 218

Organizarea Trezoreriei de Stat și modalitatea de gestiune a resurselor acestea se stabilesc prin lege.

Art. 219

1. Dieta adoptă bugetul de stat pentru un exercițiu bugetar prin intermediul unei legi bugetare (ustawa budżetowa).

2. Principiile și procedura de elaborare a proiectului bugetului de stat, nivelul său de estimare și cerințele pe care trebuie să le îndeplinească proiectul bugetului de stat, precum și principiile și procedura execuției bugetare se stabilesc prin lege.

3. În situații excepționale, o lege privind bugetul provizoriu poate stabili resursele și cheltuielile statului pe o perioadă mai mică de un an. Prevederile referitoare la proiectul bugetului de stat se aplică, după caz, și unui proiect al bugetului de stat provizoriu.

4. Dacă bugetul de stat sau bugetul provizoriu nu au intrat în vigoare în ziua începerii unui exercițiu financiar, Consiliul de Miniștri asigură gestiunea finanțelor publice conform bugetului provizoriu.

Art. 220

1. Mărirea cheltuielilor sau diminuarea încasărilor prevăzute de Consiliul de Miniștri nu pot conduce la adoptarea, de către Dietă, a unui deficit bugetar superior celui prevăzut de bugetul provizoriu.

2. Bugetul nu poate asigura acoperirea deficitului bugetar prin contractarea de credite de la banca centrală de stat.

Art. 221

Inițiativa legislativă în materie bugetară, pentru adoptarea legii bugetului provizoriu, a modificărilor legii bugetare, a legii datoriei publice și a legii de acordare a garanțiilor de stat aparține exclusiv Consiliului de Miniștri.

Art. 222

Consiliul de Miniștri înaintează Dietei un proiect de lege a bugetului pentru anul următor, dar nu mai târziu de trei luni înainte de începerea următorului exercițiu financiar. Cu titlu de excepție, proiectul poate fi depus ulterior.

Art. 223

Senatul poate adopta modificările aduse legii bugetului în termen de 20 de zile de la data înaintării acesteia către Senat.

Art. 224

1. Președintele Republicii promulgă bugetul sau bugetul provizoriu care i-a fost prezentat de Președintele Dietei în termen de șapte zile de la primirea acestuia și îl transmite la publicare în Monitorul Oficial al Republicii Polone (*Dziennik Ustaw*). Prevederile articolului 122, alineatul 5, nu se aplică bugetului sau vreunui buget provizoriu.

2. Dacă Președintele Republicii cere Tribunalului Constituțional să decidă cu privire la constituționalitatea legii bugetului sau a bugetului provizoriu înainte de a o promulga, Tribunalul se pronunță cel târziu în termen de două luni din ziua înaintării respectivei cereri către Tribunal.

Art. 225

Dacă, după patru luni de la data înaintării către Dietă a unui proiect de lege bugetară, acesta nu este adoptat sau prezentat Președintelui Republicii în vederea promulgării, Președintele Republicii poate decide în următoarele 14 zile, dizolvarea Dietei.

Art. 226

1. Consiliul de Miniștri înaintează Dietei, în termen de cinci luni de la sfârșitul exercițiului bugetar, un raport privind execuția bugetară, împreună cu informațiile privind datoria statului.

2. Dieta examinează raportul prezentat și adoptă, în termen de 90 de zile din ziua primirii raportului și după obținerea avizului Camerei Supreme de

Control, o hotărâre prin care aprobă sau respinge execuția bugetară prezentată de Consiliul de Miniștri.

Art. 227

1. Banca centrală a statului este Banca Națională a Poloniei. Aceasta are dreptul exclusiv de a emite monedă și de a stabili sau de a implementa politica monetară. Banca Națională a Poloniei este responsabilă de valoarea monedei poloneze.

2. Organele Băncii Naționale a Poloniei sunt: Președintele Băncii Naționale a Poloniei, Consiliul pentru Politică Monetară, precum și Consiliul de conducere al Băncii Naționale a Poloniei.

3. Președintele Băncii Naționale a Poloniei este ales de Dietă, la propunerea Președintelui Republicii, pentru o perioadă de șase ani.

4. Președintele Băncii Naționale a Poloniei nu poate aparține niciunui partid politic sau sindicat și nici nu poate desfășura vreo activitate publică incompatibilă cu funcția îndeplinită.

5. Consiliul pentru Politică Monetară este alcătuit din Președintele Băncii Naționale a Poloniei, care asigură conducerea acestuia, precum și din persoane care se disting prin cunoștințele lor în domeniul financiar, numiți pentru o perioadă de șase ani, în număr egal, de Președintele Republicii, de Dietă și de Senat.

6. Consiliul pentru Politică Monetară stabilește anual principiile de politică monetară pe care le prezintă Dietei în același timp cu depunerea de către Consiliul de Miniștri a proiectului legii bugetului. Consiliul pentru Politică Monetară supune Dietei, în termen de cinci luni de la sfârșitul anului bugetar, un raport de realizare a principiilor de politică monetară.

7. Organizarea și principiile de activitate ale Băncii Naționale a Poloniei, precum și modalitățile de numire și revocare a organelor sale sunt prevăzute prin lege.

CAPITOLUL XI **Măsuri excepționale**

Art. 228

1. În situații excepționale de pericol, atunci când mijloacele constituționale sunt insuficiente, poate fi instituită una dintre următoarele măsuri excepționale: starea de asediu, starea de urgență sau starea de calamitate naturală.

2. Măsurile excepționale pot fi instituite numai printr-un act emis în baza unei legi și care va necesita în plus informarea opiniei publice.

3. Principiile activității organelor autorităților publice, precum și măsura în care libertățile și drepturile persoanelor și cetățenilor pot fi limitate pe o perioadă de timp care necesită instituirea unor măsuri excepționale se stabilesc prin lege.

4. Prin lege se stabilesc principiile, domeniul și modalitățile de compensare a pierderilor ca urmare a limitării libertăților și drepturilor persoanelor și cetățenilor în timpul unei perioade de instituire a unor măsuri excepționale.

5. Măsurile luate ca urmare a instituirii unor măsuri excepționale trebuie să fie proporționale cu gradul de pericol și trebuie să vizeze restabilirea imediată a condițiilor de funcționare normală a statului.

6. În timpul perioadei de instituire a unor asemenea măsuri nu pot fi modificate: Constituția, legea de organizare a alegerilor pentru Dietă, Senat și organele administrației publice locale, legea de alegere a Președintelui Republicii, precum și legile care reglementează situațiile de urgență.

7. În timpul perioadei de instituire a unor măsuri excepționale și în termen de 90 de zile de la încetarea acesteia, Dieta nu poate fi dizolvată, iar organizarea unui referendum național, a alegerilor pentru Dietă sau Senat, pentru organele administrației publice locale sau prezidențiale nu poate fi făcută, mandatele unor asemenea organe fiind prelungite. Alegerile pentru organele administrației publice locale sunt posibile numai în acele regiuni în care măsurile excepționale nu au fost instituite.

Art. 229

În cazul unor amenințări externe la adresa statului, a unor acte de agresiune armată împotriva teritoriului Republicii Polone sau când este angajată o obligație de apărare comună asumată printr-un tratat internațional, Președintele Republicii poate, la cererea Consiliului de Miniștri, să declare instituirea legii marțiale în parte sau pe întreg teritoriul statului.

Art. 230

1. În cazul unor amenințări la adresa ordinii constituționale a statului, a securității cetățenilor sau a ordinii publice, Președintele Republicii poate, la cererea Consiliului de Miniștri, să introducă pentru o perioadă determinată de timp, dar nu mai mult de 90 de zile, starea de urgență, în parte sau pe întreg teritoriul statului.

2. Prelungirea stării de urgență nu poate fi făcută decât o singură dată și numai pentru o perioadă de 60 de zile, cu aprobarea Dietei.

Art. 231

Președintele Republicii înaintează Dietei decretul de introducere a legii marțiale sau a stării de urgență în termen de 48 de ore de la semnarea unui astfel de decret. Dieta examinează fără întârziere decretul Președintelui Republicii. Dieta, cu votul majorității deputaților, acordat în prezența a cel puțin jumătate din numărul de deputați, poate abroga decretul Președintelui.

Art. 232

Pentru a preveni sau îndepărta consecințele unei catastrofe naturale sau ale unui accident asemănător unei calamități naturale, Consiliul de Miniștri poate

introduce, pentru o perioadă determinată de timp, dar nu mai mult de 30 de zile, starea de dezastru natural în parte sau pe întreg teritoriul statului. Starea de dezastru natural poate fi prelungită cu aprobarea Dietei.

Art. 233

1. Legea care reglementează restrângerea libertăților și a drepturilor persoanelor și ale cetățenilor în timpul instituirii legii marțiale și a stării de urgență nu poate limita libertățile și drepturile prevăzute în articolul 30 (demnitatea persoanei), articolul 34 și articolul 36 (despre cetățenie), articolul 38 (protejarea vieții), articolul 39, articolul 40 și articolul 41, alineatul 4 (tratamentul uman), articolul 42 (angajarea răspunderii penale), articolul 45 (accesul la justiție), articolul 47 (drepturi personale), articolul 53 (conștiință și religie), articolul 63 (dreptul de a înainta petiții), precum și articolul 48 și articolul 72 (familia și copiii).

2. Este interzisă restrângerea libertăților și drepturilor persoanelor și ale cetățenilor pe motiv de rasă, sex, limbă, credință sau lipsa credinței, origine socială, ascendență sau avere.

3. Legea de reglementare a restrângerii libertăților și drepturilor persoanelor și ale cetățenilor în timpul stării de dezastru natural poate restricționa libertățile și drepturile prevăzute în articolul 22 (libertatea comercială), articolul 41, alineatele 1, 3 și 5 (libertăți personale), articolul 50 (inviolabilitatea domiciliului), articolul 52, alineatul 1 (libertatea de mișcare și de alegere a locului de ședere pe teritoriul Republicii Polone), articolul 59, alineatul 3 (dreptul la grevă), articolul 64 (dreptul de proprietate), articolul 65, alineatul 1 (libertatea de muncă), articolul 66, alineatul 1 (dreptul la condiții de muncă sigure și igienice) precum și articolul 66, alineatul 2 (dreptul la odihnă).

Art. 234

1. Dacă, în timpul unei perioade de instituire a legii marțiale, Dieta nu se poate întruni în ședință, Președintele Republicii emite reglementări cu forță de lege, la propunerea Consiliului de Miniștri și în domeniul și limitele prevăzute de articolul 228, alineatele 3 și 5. Aceste reglementări sunt supuse aprobării Dietei la proxima sa ședință.

2. Reglementările la care face referire alineatul 1 au caracter de izvor de drept obligatoriu, *erga omnes*.

CAPITOLUL XII **Revizuirea Constituției**

Art. 235

1. Un proiect de lege de revizuire a Constituției poate fi înaintat de cel puțin o cincime din numărul statutar de deputați, de Senat și de Președintele Republicii.

2. Constituția este revizuită în baza unei legi adoptate de Dietă și într-o procedură identică de Senat, în termen de 60 de zile.

3. Prima lectură a proiectului de lege de revizuire a Constituției nu poate avea loc mai devreme de împlinirea termenului de 30 de zile de la înaintarea acestuia Dietei.

4. Legea de revizuire a Constituției este adoptată de Dietă cu o majoritate de voturi de cel puțin două treimi, în prezența a cel puțin jumătate din numărul deputaților și de Senat cu o majoritate absolută de voturi, în prezența a cel puțin jumătate din numărul de senatori.

5. Dieta nu poate adopta o lege de modificare a prevederilor capitolelor I, II sau XII din Constituție decât după 60 de zile de la prima lectură a proiectului de lege.

6. Dacă legea de revizuire a Constituției are în vedere modificarea capitolelor I, II sau XII, autoritățile specificate la alineatul 1 pot cere, în termen de 45 de zile de la adoptarea legii de către Senat, organizarea unui referendum de confirmare. Cererea este adresată Președintelui Dietei, care decide fără întârziere organizarea unui referendum în termen de 60 de zile de la data primirii cererii. Revizuirea Constituției este aprobată dacă a primit voturile majorității votanților.

7. După încheierea procedurilor prevăzute de alineatele 4 și 6, Președintele Dietei supune legea spre promulgare Președintelui Republicii. Președintele Republicii promulgă legea în termen de 21 de zile de la data prezentării ei și o trimite la publicare în Monitorul Oficial al Republicii Polone (Dziennik Ustaw).

PL

CAPITOLUL XIII

Dispoziții finale și tranzitorii

Art. 236

1. Consiliul de Miniștri prezintă Dietei, în termen de doi ani de la data intrării în vigoare a Constituției, proiectele de lege necesare aplicării Constituției.

2. Legile de aplicare a articolului 176, alineatul 1, referitoare la litigiile judecate de instanțele de contencios administrativ, trebuie adoptate înainte de expirarea termenului de cinci ani de la data intrării în vigoare a Constituției. Înainte de intrarea în vigoare a acestor legi, prevederile referitoare la revizuirea extraordinară a hotărârilor de către Curtea Supremă Administrativă sunt menținute în vigoare.

Art. 237

1. În cursul unei perioade de patru ani de la data intrării în vigoare a Constituției, infracțiunile minore sunt de competența comisiilor pentru infracțiuni minore de pe lângă instanțele judecătorești districtuale, arestarea putând fi pronunțată numai de către o instanță judecătorească.

2. Hotărârile pronunțate de comisii pot fi atacate cu apel în instanță.

Art. 238

1. Mandatul organelor publice constituționale și cel al persoanelor din componența acestora, alese sau numite înainte de intrarea în vigoare a Constituției, încetează în momentul expirării termenului prevăzut de dispozițiile în vigoare înainte de data intrării în vigoare a Constituției.

2. Dacă dispozițiile în vigoare înainte de data intrării în vigoare a Constituției nu prevăd durata acestui mandat, și dacă perioada care s-a scurs de la data alegerii sau numirii depășește termenul prevăzut de Constituție, mandatul constituțional al organelor publice sau al persoanelor membre expiră după un an de la intrarea în vigoare a Constituției.

3. Dacă dispozițiile în vigoare înainte de data intrării în vigoare a Constituției nu prevăd durata acestui mandat și dacă perioada care s-a scurs de la data alegerii sau numirii nu depășește termenul prevăzut de Constituție pentru organele publice constituționale sau persoanele membre, perioada în care aceste organe sau persoane au fost în exercițiul funcțiilor lor în virtutea dispozițiilor în vigoare este inclusă în durata mandatului prevăzută de Constituție.

Art. 239

1. Deciziile Tribunalului Constituțional prin care se pronunță neconformitatea cu Constituția a legilor adoptate înainte de data intrării în vigoare a acesteia nu sunt definitive, pe o perioadă de doi ani de la data intrării în vigoare a Constituției, și sunt supuse examinării de către Dietă, care le poate respinge cu o majoritate de două treimi din voturi, cu participarea a cel puțin jumătate din numărul deputaților. Această dispoziție nu este aplicabilă deciziilor pronunțate ca răspuns la problemele juridice supuse atenției Tribunalului Constituțional.

2. Dacă procedura în fața Tribunalului Constituțional referitoare la interpretarea obligatorie *erga omnes* a legilor a fost angajată înainte de intrarea în vigoare a Constituției, aceasta este clasată.

3. La data intrării în vigoare a Constituției, hotărârile Tribunalului Constituțional referitoare la interpretarea legilor nu mai sunt obligatorii. Rămân în vigoare hotărârile pronunțate de instanțele judecătorești și alte decizii cu putere de lucru judecat, care emană de la organele publice, considerate, în sensul prevederilor stabilite de Tribunalul Constituțional prin interpretarea legilor obligatorii, *erga omnes*.

Art. 240

În termen de un an de la data intrării în vigoare a Constituției, legea bugetară poate prevedea acoperirea deficitului bugetar prin emisiuni de obligațiuni de la banca centrală de stat.

Art. 241

1. Tratatelor internaționale, anterior ratificate de Republica Polonă în virtutea prevederilor constituționale valide la momentul ratificării acestora și publicate

în Monitorul Oficial al Republicii Polone (*Dziennik Ustaw*), sunt considerate ca ratificate în virtutea unei legi speciale de aprobare anterior adoptată. Acestea li se aplică prevederile articolul 91 din Constituție, dacă din conținutul tratatului internațional rezultă că acesta face referire la chestiunile vizate de articolul 89, alineatul 1, din Constituție.

2. Consiliul de Miniștri prezintă Dietei, în termen de doi ani de la intrarea în vigoare a Constituției, o listă cu tratatele internaționale care conțin prevederi contrare dispozițiilor Constituției.

3. Senatorii aleși înainte de data intrării în vigoare a Constituției, care nu au împlinit vârsta de 30 de ani, își exercită mandatul până la sfârșitul mandatului pentru care au fost aleși.

4. Cumulul mandatului de deputat sau de senator cu funcția sau postul care constituie obiectul interdicției prevăzute de articolul 103 determină încetarea mandatului la o lună de la intrarea în vigoare a Constituției, cu excepția cazului în care deputatul sau senatorul renunță în prealabil la funcție sau angajarea pe post ia sfârșit.

5. Problemele care fac obiectul unei proceduri legislative sau al unei proceduri în fața Tribunalului Constituțional sau a Tribunalului de Stat, care au început înainte de intrarea în vigoare a Constituției, sunt tratate conform prevederilor constituționale în vigoare la data deschiderii procedurii.

6. Pe o perioadă de doi ani de la data intrării în vigoare a Constituției, Consiliul de Miniștri indică hotărârile Consiliului de Miniștri și ordinele ministeriale sau ale altor autorități din aparatul de lucru guvernamental adoptate sau emise înainte de intrarea în vigoare a Constituției și care necesită, conform condițiilor prevăzute de articolul 87, alineatul 1, și articolul 92 din Constituție, să fie înlocuite de reglementări emise în baza proiectelor de lege propuse Dietei spre adoptare, în timp util, de către Consiliul de Miniștri. În aceeași perioadă, Consiliul de Miniștri prezintă Dietei un proiect de lege care indică actele normative emise de autoritățile aparatului de lucru guvernamental înainte de data intrării în vigoare a Constituției, care devin hotărâri sau ordine în sensul articolului 93 din Constituție.

7. Textele de lege ale administrației publice locale, precum și prevederile emise de autoritățile comunale în vigoare la data intrării în vigoare a Constituției devin texte de lege ale administrației publice locale în sensul articolului 87, alineatul 2, din Constituție.

Art. 242

Se abrogă următoarele:

1. Legea constituțională din 17 octombrie 1992, privind raporturile reciproce dintre instituțiile puterii legislative și cele ale puterii executive ale Republicii Polone și unitățile de autogovernare locale (*Dziennik Ustaw* nr. 84/1992, punctul 426; nr. 38/1995, punctul 184; nr. 150/1996, punctul 729, precum și nr. 106/1996, punctul 488);

2. Legea constituțională din 23 aprilie 1992, privind procedura de elaborare și adoptare a Constituției Republicii Polone (Dziennik Ustaw, nr. 67/1992, punctul 336, și nr. 61/1994, punctul 251).

Art. 243

Constituția Republicii Polone intră în vigoare la data expirării perioadei de trei luni de la data promulgării sale.